

REPUBLIKA
SLOVENIJA
KRAJZNIKA
CELJE

III 94

KNJAZNICA P. KARDELJA

Celje - skladišče

D-Per
59/1991

COBISS o

OSREDNJA KNJ. CELJE

VARNAR

DRUŠTVA CINKARNA CELJE - MOZIRJE

Letnik XXXVI
December 1991
Številka 4

Poština plačana
pri PTT enoti Celje

Čaka nas še mnogo neznank

Leto težkih preizkušenj in kritičnih razmer, katere smo še kar srečno preživeli se izteka in želimo si, da bi jih kar najhitreje pozabili in zadihali v svobodni, samostojni Sloveniji.

Pred enim letom si niti zamisliti ne bi mogli, kaj vse bomo morali preživeti v tem obdobju. Danes lahko zadovoljni ugotavljamo, da smo vse ovire, ki so stale pred nami, še kar srečno preskočili brez posebno velikih težav. Vse okoliščine pa nam kažejo, da se bodo težave tudi v bodoče neusmiljeno nadaljevale in se še poglobljale in nam bo tako ostala kruta borba za preživetje.

Zaradi cele vrste znanih težav, ki so nas spremljale vse leto in to od srbske blokade preko vojne, transportnih ovir in blokade evropskega tržišča, sta bili prodaja in proizvodnja na domačem trgu v rahlem padcu, medtem ko smo v izvozu ob dokaj realnem tečaju dosegali še kar ugodne rezultate. Na tem področju se moramo intenzivneje angažirati še naprej, kajti prodaja na domačem trgu se v zadnjem času drastično zmanjšuje.

Danes lahko z zadovoljstvom ugotovimo, da smo vlekli pravilne poteze in s pospešenim delom v vseh enotah dosegli relativno dobre rezultate v proizvodnji, prodaji in kakovosti. S tem delom bomo nadaljevali še bolj intenzivno in uspehi ne bi smeli izostati. Tako neugodno stanje nam iz meseca v mesec zmanjšuje naš lastni kapital in s tem

onemogoča, da bi kaj več vlagali v nove investicije in v intenzivnejšo modernizacijo naših obratov. Narejeno je bilo veliko, vendar še mnogo premalo, da bi dosegli nivo razvitih držav v tehnološkem in ekološkem pogledu, čemur pa se v bližnji prihodnosti ne bomo mogli izogniti. Ne bomo smeli dovoliti, da nas bi čas prehitel in bi začeli capljati na mestu ali celo nazadovati.

Zavedam se, da je v času preživetja naša velika naloga poskrbeti za čimvečjo socialno varnost naših delavcev, kar pa bomo dosegli le z boljšim delom in gospodarjenjem. To tudi že delamo in bomo s tem še nadaljevali.

Če se bolj pazljivo ozremo okrog sebe po kolektivu, kakor tudi širše, lahko zaskrbljeni ugotovimo,

da nas čaka vsepovsod mnogo neznank in malokdo ve, kaj bo prinesel jutrišnji dan. Z dneva v dan se srečujemo z novimi neprijetnostmi, ki jih sproti rešujemo po naši najboljši vesti.

Želim si, da bi lahko čim prej normalno poslovali in dokazali, da smo dober in enoten kolektiv. Taki moramo ostati tudi v bodoče, da bomo lažje preživeli te težke čase.

Ob zaključku leta se vsem zahvaljujem za uspešno delo v letu 1991 z željo, da bi bilo tako tudi v bodoče. Vam in vašim dragim pa želim v letu 1992 mnogo zdravja, sreče in osebnega zadovoljstva in vse, kar si sami najbolj želite.

generalni direktor
Marjan PRELEC

Srečno 1992

Vsebina te številke je namenjena naši prihodnosti, predvsem v letu, ki je pred nami in za katerega ne moremo reči kakšno bo. Bolj je to odvisno od drugih, a tudi od naših prizadevanj.

Na naš odziv o tej nosilni temi so se prijazno odzvali naši vodilni in v imenu uredništva se jim ponovno zahvaljujem. V želji, da boste v letu 1992 iz našega uredništva izvedeli čimveč, vam kličemo srečno!

Urednica

Dva pomembna izziva v letu 1992

Je že tako, da so poslednji dnevi iztekajočega se leta vedno namenjeni razmišljanjem in odločitvam o dobrih namerah za prihodnost. Vendar pa je letos to odločanje še posebej usodno in upam si napovedati, da se tistim, ki držijo pri tem figo v žepu, piše izredno slabo.

Čas, ki ga živimo, je čas diskontinuitet, ki so za nekoga tveganje, za drugega pa priložnost. Razlika med obema je v uspešnosti, podlaga zanjo pa je garanje za tri ključne prednosti: vzdrževanje konkurenčnosti, racionalno poslovanje in podjetniško vodenje.

Zadržal bi se le pri dveh faktorjih konkurenčnosti, ki sta v razvitih ekonomijah samoumevnost, pri nas pa predstavljata področji z izrazito potrebo po popraviljanju starih grehov.

Najbrž nikogar ne bo preseñetila trditev, da je med tremi lastnostmi, ki nekemu izdelku zagotavljajo prednost na trgu - te so vabljev videz, ugodna cena in boljša kakovost - slednja najpomembnejša. Vendar pa danes ni več dovolj, da izdelek enostavno opremiš z deklaracijo o njegovi kakovosti. Kupcu ali naročniku moraš dokazati, da kakovost obvladuješ v vseh fazah nastajanja izdelka ali nudenja uslug, to pa se da doseči izključno z vseobsegajočim sistemom upravljanja kakovosti.

Na tem področju se tudi za CINKARNO bliža trenutek rešnice in da bi bili čim boljše pripravljene nanjo, načrtujemo za prihodnje leto vrsto aktivnosti, ki naj bi jih po preteku dveh let kronali z uradnim spričevalom za naš sistem zagotavljanja kakovosti v proizvodnji TiO₂.

Morda pa bo koga iznenadila trditev, da tudi skrb za okolje šteje med faktorje konkurenčnosti. Vendar to drži iz dveh razlogov: Prvič bo obremenjevanje okolja predstavljalo ogromno postavko v proizvodnih stroških in tisti, ki bo vložil potrebne napore v skrb za energijo, z vodo, s prostorom na odlagališčih itd., bo proizvajal ceneje.

Drugi razlog pa tiči v zaostrovanju nacionalne in evropske zakonodaje. Tisti gospodarski subjekti, ki se ne bodo mogli pokoravati ekološkimi predpisi, bodo po eni strani izpostavljeni hudim pritiskom javnosti, po drugi pa restriktivnim uvoznim določilom, s katerimi bodo razvite dežele branile lastno industrijo, ki so ji naložili, da mora z dragimi ukrepi varovati naravo. Kdor torej ne bo mogel dokazati, da spoštuje regionalne norme za zaščito okolja, bo neusmiljeno izločen iz mednarodne konkurence. To določilo bo v bodoče močno vplivalo tudi na našo tržno pozicijo. Zato bo morala vsaka naša dejavnost skrbno spremljati dogajanja na tem področju ter se na njih primerno in pravočasno odzivati. Nekaj pomembnih projektov je v CINKARNI že v pripravi, njihova realizacija pa bo potekala v skladu z razpoložljivim ekonomskim potencialom.

Seveda bomo z določenim časovnim zamikom odgovarjali na akcije začeli tudi v drugih proizvodnih dejavnostih. Pridobitev certifikata je zelo pomembna kot merilo naše prave vrednosti, vendar pa je pri vsem tem mnogo več vredno dejstvo, da bomo v procesu priprav za ta akt v vse vpletene poslovne funkcije vnesli višjo stopnjo urejenosti, racionalnosti in iniciative.

Enega od pomembnih predpogojev za uspešno delo na obravnavanih področjih CINKARNA izpolnjuje: organizirani ima odgovarjajoči strokovni službi. Na nas je, da jima ustvarimo čim boljše pogoje za delo, predvsem pa, da opravimo svoj delež nalog, ki pa je - ne pozabimo tega! bistven.

Srečno!
Vilibald RAZNOŽNIK

Še povečati izvoz in kakovost

Kljub temu, da je težko napovedati vizijo prihodnjega leta, saj je položaj na trgu zelo negotov - zmanjšuje se trg v Sloveniji, nejasen je položaj v bivši Jugoslaviji, negotova pa je tudi finančna uspešnost izvoza, menimo, da je edina rešitev, izvoz na izredno zahteven zahodni trg.

V Metalurgiji predvidevamo, da bomo v letošnjem letu v primerjavi s preteklim obdobjem dosegli proizvodnjo z 90 odstotki. Pri tem pa je potrebno poudariti, da se je proizvodnja v glavnem prilagajala tržnim možnostim prodaje. Upadala je prodaja doma, predvsem žveplove kisline, pa tudi zamačka, storitev galvane, itd., medtem ko smo uspeli povečati izvoz. Upamo, da bomo z njim nadaljevali tudi v prihodnjem letu.

Poglejmo, kako v Metalurgiji načrtujemo poslovanje v letu 1992:

KERAMIKA

V prihodnjem letu bomo skušali zadržati proizvodnjo na letošnji ravni. Menimo, da smo s proizvodi kakovostno na takšni ravni, da bi ob morebitnem zmanjšanju trga doma del proizvodov keramike tudi izvozili. Pri tem pa je seveda nujno treba poceniti proizvodnjo, ker je znano, da je tehnologija zastarela, energetska pa zelo zahtevna.

GALVANA, SEKUNDARNA PROIZVODNJA, ŽLEBARNA

V teh obratih se bomo s proizvodnjo prilagajali potrebam trga. Proizvodi iz teh obratov bistveno vplivajo na poslovanje PE. Za sek. proizv. je letos izdelan investicijski projekt sanacije in modernizacije obrata. Izvedba pa je v tesni povezavi z bodočo ekonomsko povezavo z ostankom Jugoslavije kot dobaviteljem sekundarnih cinkovih surovin.

STARA VALJARNA

Kljub veliki konkurenci iz

uvoza pričakujemo, da bomo zaradi visoke kakovosti zamačka, ki ga proizvajamo v tem obratu, ostali na nivoju letošnjih količin. Z rekonstrukcijo Gauči« peči bi se povečala življenjska doba, s tem pa pocenila proizvodnja.

ŽICA

V letošnjem letu se je proizvodnja občutno povečala zaradi pravilnega tržnega pristopa predvsem na tujem trgu. Izvozili smo 75 odstotkov proizvodnje. Obrat je sicer zastarel, vendar še vedno z malim številom zaposlenih dela žico, ki je po kakovosti na zahodnoevropski ravni. Ob rešitvi proizvodnje s predelavo in pogovorih s kupci ocenjujemo, da bo proizvodnja žice v letu 1992 na letošnjem nivoju.

NOVA VALJARNA

Načrtujemo, da bomo letos proizvedli okoli 6900 t cinktitanove pločevine. Od tega jo bomo izvozili na najbolj zahtevne zahodnoevropske trge preko 95 odstotkov. V novi valjarni izdelujemo poleg cinktitanove pločevine še valjane anode in mikrocinke, vsi ti proizvodi skupaj pa predstavljajo preko 50 odstotkov celotne proizvodnje v Metalurgiji.

Cinktitanova pločevina je gotovo najbolj tržno zanimiva tudi v prihodnjem obdobju. Vendar menim, da z obstoječimi napravami ne bo mogoče bistveno povečati proizvodnje in kakovosti. Zato imamo že izdelan tehnološki program, kjer bi s sorazmerno majhnim vlaganjem povečali zmogljivost do 1500 t pločevine letno,

dosegli večjo homogenost sarže in zmanjšali izmet zaradi površinskih napak. Predvidene tehnološke izboljšave bodo povečale stabilnost kakovosti, kar je bistveno za pridobitev RAL. Pridobitev RAL je naša velika obveza za leto 1992, da na ta način kot proizvajalec cinktitanove pločevine enakovredno z drugimi proizvajalci Evrope, ki ta znak že imajo nastopamo na trgu. Veliko stimulacijo in upanje v pridobitev RAL nam pomeni tudi v letošnjem letu pridobljeni certifikat kakovosti za Nizozemsko, KOMO.

ZVEPLOVA KISLINA

V letošnjem letu je zaradi velike stagnacije na domačem trgu in zmanjšane proizvodnje TiO_2 , najbolj občutno padla proizvodnja žveplove kisline. Tako v naši PE ocenjujemo, da bomo letos proizvedli preko 34.00 t manj kot v letu 1990. Menimo, da je zaradi otežčenega transporta in ostalih znanih težav jugoslovanskih republik, mogoče pričakovati večjo prodajo tako na doma-

čem kot na tujem trgu. Hkrati pa načrtujemo predvideni povečani proizvodnji TiO_2 , in strogem prilagajanju proizvodnje trgu, višjo proizvodnjo od letošnje.

Po šestih mesecih obratovanja rekonstruirane ferosulfatne linije, v katero je bilo vloženo preko 6.500.000 DEM, lahko z gotovostjo trdimo, da so bili doseženi vsi cilji rekonstrukcije. Z dvojno katalizo in absorbcijo je emisija SO_2 veliko nižja od dovoljene in predpisane MEK 1,4 g SO_2/m^3 .

Z vgraditvijo zaprtega hladilnega sistema s pomočjo ploščnih toplotnih izmenjevalcev je onemogočeno izlitje kisline v vodotoke. Intenzivno pa še delamo na nalogi koristno izkoriščanje cca 100 m^3 vode/h s 75°C in upamo, da bomo v letu 1992 nalogo zaključili.

Občutno so se znižali stroški vzdrževanja. Pri rekonstrukciji ferosulfatne linije so se porabila osnovna sredstva izven uporabe in sicer razvpiti ventilator - vetrilo, ploščni toplotni izmenjevalci, črpalke, cevni odlitki in druga oprema in repromaterial.

Z rekonstrukcijo ferosulfatne linije lahko trdimo, da sta obe kislini z ekološkega vidika nad ravniyo zahodnih proizvajalcev žveplove kisline.

OBRAT CO2

Proizvodnja CO_2 je odvisna od obratovanja TiO_2 , oziroma nevtralizacije. Proizvod je tržno zanimiv in upamo, da bo zaradi predvidene povečane proizvodnje TiO_2 višja tudi proizvodnja CO_2 v prihodnjem letu.

Mnogo sreče vsem!

Jože NARAKS

no področje v zadnjem času značilna močna konkurenca uvoženih repromaterialov, tako plošč, tiskarskih barv kot preparatov, kjer se poleg uvoza pojavljajo še različni domači dobavitelji. Prodaja se tako na domačem trgu zmanjšuje, izvoz na evropski trg pa je zaradi velikih zmogljivosti evropskih proizvajalcev in prodora japonskih materialov tudi vse težji.

Trg grafične industrije pa se zaradi novih tehnik in tehnologij tudi vedno hitreje spreminja. To velja še zlasti za zadnjih pet let z razvojem elektronike, kjer je tekma med filmom in elektronsko tehniko prinesla več sprememb kot 30 povojnih let. Te tehnološke spremembe krajšajo tudi življenjski cikel produktov - od prejšnjih 5 do 6 let na današnji 2 leti - in pritiskejo na dobavitelje, ki morajo svoje proizvode neprenehoma prilagajati zahtevam trga, da si obdržijo svojo tržno pozicijo.

V PE Grafika si prizadevamo slediti svetovnim trendom razvoja grafičnih repromaterialov. Rezultat desetletja razvoja produktov in proizvodne tehnologije je nova linija za proizvodnjo ofsetnih tiskarskih plošč, zasnovana na novi sodobni tehnologiji, ki nam daje široke možnosti za razvoj novih kvalitete tiskarskih plošč. V letošnjem letu smo ponudili tržišču tri nove kvalitete Kemolit plošč, ki so bile v tiskarnah zelo dobro sprejete, saj so izpol-

nile večino njihovih zahtev. V pripravi je nova negativna plošča za časopisni tisk, s katero si obetamo tudi večji prodor na tuja tržišča, ker bo po kakovosti zadostila visoke zahteve časopisne proizvodnje, kot je hitra priprava tiskarske forme, dobra vzdržljivost, stabilnost naklade in zanesljivost pri tisku.

Poleg novih kakovosti tiskarskih plošč teče vzporedno tudi razvoj spremljajočih preparatov, prijaznih za okolje in novih kakovosti tiskarskih barv.

Pot k uspehu pa nas bo vodila le z dobro kakovostjo naših proizvodov. Zanesljivost, od katere je odvisna naša obstojnost, pa vključuje tudi boljšo organizacijo, znižanje stroškov, boljšo izkoriščenost materialov, prodajo in pospeševanje, skratka boljše delo v celoti. PE Grafika je poleg posodabljanja tehnologije posebno skrb posvetila tudi kakovosti dela, vpeljava integralne kakovosti pa je začetek dela na standardizaciji proizvodov.

Če bomo izkoristili vse prednosti, ki jih Grafika danes ima, to pa je sodobna tehnologija, zanesljiva kakovost, dobra tehnična pospeševalna služba in ugodni prodajni pogoji, potem lahko gremo, kljub vsem težavam v poslovanju, z določenim optimizmom v naslednje leto.

Pa SREČNO 1992!

Stanislava BREGAR

PE Grafika danes in jutri

Posledice političnega in gospodarskega stanja v Sloveniji, so težave v poslovanju, ki so Grafiko, tako kot mnoge druge proizvajalce, udarile dvakrat. Prvič v poslovanju z ostalimi jugoslovanskimi republikami, kamor je PE Grafika sorazmerno veliko prodajala in se ji zaradi znane situacije tržišče zmanjšuje, drugič pa zaradi ukrepov evropske skupnosti.

Italija, kamor PE Grafika največ izvažata, je bila glede na omejitve evropske skupnosti bolj rigorozna pri uvajanju dajatev, kot ostale države. Kot smo pričakovali, so bili ukrepi prehodnega značaja, Slovenijo so črtali iz seznama republik, za katere veljajo omejitve,

ker bi sicer 7,5 % dajatev pri uvozu Kemolit plošč v Italijo omajale že tako težko pridobljeno tržišče, od vlade pa tudi ni bilo pričakovati, da bi z dodatnimi izvoznimi spodbudami ali zmanjšanjem dajatev ublažila nastalo škodo.

Poleg tega je za naše grafič-

Ni razloga za pesimizem

Perspektivnost kemijskega programa potrjujejo novi izdelki, ki so jih v zadnjem času razvili strokovnjaki PE Kemija in Razvojnne službe. O suhih maltah in škropivu na bakrovi osnovi smo pisali že v prejšnji številki. Od proizvodnje modrega bakra ter gradbenih mas in lepil si Kemija še veliko obeta. Obetavnost v izvozu pa vidijo tudi v proizvodnji litopona, s katerim bi radi prišli na evropsko tržišče.

Kot je povedala direktorica poslovne enote, v letu 1992 pričakuje, da bi lahko bilo gospodarjenje le nekoliko boljše od prejšnjega. Cinkarniški programi niso slabi, nasprotno, spričo različnosti ne moremo pričakovati najhujšega. Morda bodo kakšni suhi meseci, vendar v celoti bi lahko leto 1992 zaključili pozitivno. Potrebno se je zavedati, da delamo za trg, za potrebe kupca. Tudi če bomo prodajali samo

doma, je potrebno izdelke prilagoditi kakovosti, zahtevani na tujih trgih. To pa pomeni več poslovnega odnosa do same proizvodnje in poslovanja.

Na novo urejen obrat za proizvodnjo rastlinskih zaščitnih sredstev bo po besedah gospe Jožice Farčnik dajal zanimiv program, katerega bodo lahko prodajali tudi v tujino. To bodo poceni, klasični, preizkušeni in za varstvo okolja

sprejemljivi proizvodi. Po tehnološki in kontrolni strani bo obrat pripravljen tudi na obvladovanje kakovosti.

V Kemiji razvijajo, dopolnjujejo, dodajajo zanimive proizvode tudi na področju gradbenih mas in lepil, čeprav je investicija v nov obrat preložen. Tudi v drugih obratih si ne morejo privoščiti investicijskih vlaganj. V obratu rastnih substratov bodo iskali nove posebne humovite, ki bodo primerni za gojenje šampinjonov, azelej, rastlin, ki potrebujejo kislota tla in podobno.

Zavoljo težkih razmer v tekstilni industriji se tudi našim tekstilnim barvam ne obeta kaj velikega. Razvoj obrata gre v smeri majhnih korakov. Če se bo stanje kolikor toliko normaliziralo, tudi ta program ne bo ogrožen.

V zadnjem času je na področju kakovosti najbolj napredoval obrat za proizvodnjo litopona. Cela vrsta azijskih držav jemlje litopon manj zahtevne kakovosti. Gospa Farčnik pa pravi, da naš litopon lahko ponudijo kupcem, ki bodo znali ceniti kakovost. Kljub temu, da je prav te zimske mesece v obratu nastala okvara in je bilo potrebno začeti z remontom skoraj mesec pred načrtova-

nim, bodo lahko litopon izvažali iz zalog. Če bo vse kot je treba, bo proizvodnja stekla spet februarja.

PE Kemija je v zadnjem letu dni znižala zaposlenost na 140 delavcev. Njen cilj pa je, da bi vsak njihov delavec bil polno zaposlen. Kajti edina pot do višjih plač, pravi direktorica, je v dosegi boljše kakovosti, cen in storilnosti. Socialni vidik je sedaj zelo kritična postavka, vendar je potrebno najprej zagotoviti dobro eksistenco ljudem, ki se izkažejo pri delu.

Meni tudi, da je pri organizacijskih premikih delno lahko uspešna tudi počasnejša in racionalna pot. Težko je reči, kje je organizacija še preohlapna in kako učinkovita bi bila, če bi del dejavnosti postavili izven tovarne. Tudi tista podjetja, ki so se v Sloveniji že reorganizirala, imajo težave v sedanjem negotovem položaju. Nasploh pa počasi prodira podjetniška in tržna miselnost ter usmeritev v sistem modernega kapitalizma, meni Farčnikova in pravi, da bi morebitne razpisane delnice tovarne prav gotovo kupila, že zaradi pripadnosti do tovarne, pa tudi sicer.

MG

Le vzajemno lahko preživimo

Najbrž so za vedno minili časi, ko smo ob zaključku leta pregledali prehojeno pot iztekajočega se leta, se hvallili z doseženimi uspehi, če so bili, in za neuspehe spretno iskali krivce v zunanjih in notranjih objektivnih težavah.

Za naslednje leto smo vedno načrtovali po potrebah in še nekaj več zaradi razvrščanja v slovenskem in jugoslovanskem prostoru. Doseganje visoko zastavljenih ciljev nam je večji del pomagala uresničevati inflacija, dosežena akumulacija pa je vedno bila kompromis zakonodaje, ki je urejala izplačilo OD in obveznosti do družbene skupnosti. Prihaja kruti čas dobička!

Tradicionalno lahko ugotovimo, da je kljub neugodnim objektivnim pogojem KEMIJA MOZIRJE v iztekajočem letu dobro gospodarila. Številke v tem neurejenem času niso tako pomembne, čeprav so ugodne, najvažnejše je to, da počasi, a vztrajno prihaja v našo zavest spoznanje, da bo boj za preživetje izredno trd. Preživeli bodo le tisti, ki bodo prilagodljivi in usmerjeni k skupnemu cilju.

In načrt KAKO PREŽIVETI naslednje leto:

Vsa naša prizadevanja bomo

usmerili v:

- maksimalno prilagodljivost trgu,
- kakovost in
- stroške, ob tem pa moramo ustvariti takšno razliko v ceni, da bomo zagotovili normalne plače, dali podjetju in državi kar je njihovega ter mogoče še kakšen tolarček dobička. O visokem dobičku najbrž nekaj časa ne bomo sanjali.

Kemija Mozirje je na te napore dobro pripravljena. Imamo dela voljan kolektiv, dober program in dovolj zmogljivo-

sti, ki so zelo prilagodljive.

Jasno je, da vsi naši naporih bodo dali željenih rezultatov, če ne bo še tesnejšega in zavzetejšega sodelovanja s sodelavci v Cinkarni, ki obvladujejo posamezne poslovne

funkcije. Le vzajemno lahko preživimo.

V imenu nas vseh, želim sodelavcem v Cinkarni srečo v novem letu in uspešno sodelovanje.

Ferdo ERJAVEC

Priznanje našim sodelavcem

Ob Dnevu inovatorjev je izvršni svet skupščine občine Celje 11. oktobra 1991 podelil pet diplom z nagrado za izredne dosežke na področju inoviranja in razvojno raziskovalnega dela. Med nagrajenci so tudi sodelavci Cinkarne in Inštituta Jožefa Štefana za delo na nalogi »Postopek vodenja ohlajevanja raztopine TiO₂ v procesu kristalizacije«. Nalogo je realizirala skupina, in sicer:

IZVRŠNI SVET
SKUPŠČINE OBČINE CELJE

podeljuje

DIPLOMO Z NAGRADO

inovator celje 1991
Skupini raziskovalcev iz Cinkarne Celje in
inštituta J. Štefan Ljubljana
Za izredne dosežke na področju inoviranja in razvojno raziskovalnega dela

Celje, 11. oktober 1991

PREDSEDNIK IZVRŠNEGA SVETA

CINKARNA CELJE: Dejan Ketiš in Vladimir Vrečko, iz razvoja, Zvone Marcen in Nikolaja Selič-Podgoršek, iz Titanovega dioksida.

INSTITUTA JS: Edvard Kraševc, Mg. Jurij Čretnik, in Mg. Matjaž Šubelj.

Priznanje je dobila nosilna skupina, vendar je to tudi priznanje drugim sodelavcem, ki so pripomogli k realizaciji te naloge.

Marko TUKARIČ

PERSPEKTIVE PROGRAMOV, KI VLEČEJO CINKARNIŠKI VOZ

Pogovor z direktorjem PE Titanovega dioksida, dipl. ing. Slavkom Cankarjem

Nekoč razdeljevanje, danes prodaja

V zadnjih dveh letih je PE Titanov dioksid doživela velike spremembe. Proizvodnja se je morala praktično prepoloviti. Poleg tujega, zlasti vzhodnonemškega, se je zaprl še jugoslovanski trg. Denarja za velike posodobitve ni več. Toda za Cinkarno je program še vedno zelo pomemben, saj še vedno predstavlja največji delež v izvozu. Sedaj se je potrebno pošteno potruditi, da proizvode poslovne enote prodamo, ker so časi razdeljevanja titanovega dioksida žal za vedno minili. Za uspešen nastop na trgu pa je potrebno celovito obvladovanje kakovosti, nenehen razvoj in učinkovit tehnično komercialni servis.

Kaj si v letu 1992 lahko obetamo?

V vodstvu Cinkarne se zavedamo, da je kakovost imperativ, pogoj za preživetje, zato smo se odločili, da se lotimo projekta celovitega obvladovanja kakovosti najprej pri programu titanovega dioksida. Tudi zavoljo tega, ker je ta proizvodni program tisti, od katerega si v bližnji prihodnosti v Cinkarni največ obetamo. To je program, katerega je mogoče plasirati na tuj trg.

Kaj razumete pod pojmom celovitega obvladovanja kakovosti?

To je sistem, v katerega mora biti vključen sleherni zaposleni delavec in ki zagotavlja obvladovanje kakovosti ne samo proizvodov in proizvodnega procesa, pač pa celotnega poslovnega sistema.

Kakšen cilj omogoča ta sistem?

Želimo pridobiti certifikat o sposobnosti celovitega obvladovanja kakovosti ene od pooblaščenih firm v tujini. Ta nam lahko prinese veliko možnosti plasmana naših proizvodov. Za to listino stoji sistem, ki mora biti izdelan v skladu s serijo standardov ISO 9000. Potrebno pa je rešiti celo vrsto nalog, od odgovornosti, organizacije, dokumentacije, materialnih in poslovnih tokov, točno definirano kontrolo proizvodov, kontrolo celotnega procesa proizvodnje, do kontrole vseh sredstev za delo, surovin itd.

Zato je vendar potrebno spremeniti miselnost ljudi?

Mogoče se vsi skupaj še ne zavedamo, kaj pomeni pridobiti certifikat. Najbrž bomo šele med projektom videli, v kakšno trdo jabolko smo ugriznili. Zagotovo pa moramo spremeniti dosedanje navade, to pa bo težko. Do uspeha namreč

lahko pridemo le z veliko in trdegga dela, pa tudi s pravim pristopom.

Kakšen je pravi pristop?

To je izredno obsežen in zahteven projekt. Voden mora biti z najvišjega nivoja, vanj pa morajo biti aktivno vključeni vsi vodilni, odgovorni. Vodenje projekta je znanost, ni vseeno, kako se projekt zastavi, planira, kako se postavijo odgovornosti, definirajo naloge in nenazadnje, kako se kontrolira izvajanje.

Menite, da smo to sposobni izpeljati?

Z ustreznim pristopom, motivacijo in vodenjem smo to prav gotovo sposobni. Če pa nismo, na trgu nimamo več kaj iskati, potem smo sposobni le za propad.

Dolgo smo živeli precej lagodno. V čem menite, je bila krivda, da nismo na sistem obvladovanja kakovosti mislili že prej?

Razmere na svetovnem trgu titanovega dioksida nas niso neposredno silile v to. Ko so se le-te spremenile, predvsem pa, ko nam je zavoljo velikih sprememb v vzhodni Evropi izpadlo vzhodnonemško tržišče, se pritisk trga pozna tudi na spremembi našega načina razmišljanja. Vendar pa se v Cinkarni novim tržnim razmeram prepočasno prilagajamo. Zato si je potrebno zastaviti take načrte, ki bi to prilagajanje pospešili. Sistem celovitega obvladovanja kakovosti je tudi nek način prisile.

Katera naloga iz tega projekta je prva?

Najprej smo začeli delati na področju razvoja proizvodov. To področje je bilo doslej precej zanemarjeno. Gre za razvoj novih tipov titanovega dioksida za določene uporabe, ki jih do sedaj nismo pokrivali ter za izboljšave tistih lastnosti naših

proizvodov, pri katerih zaostajamo za konkurenco. Izbrali smo nekaj konkretnih nalog, za katere ocenjujemo, da jih je mogoče v relativno kratkem času zadovoljivo rešiti in bodo lahko z manjšim vložkom prinesle potrebne rezultate. Hkrati to pomeni dolgoročni razvoj. Področja smo se lotili skupaj z razvojno službo. Nujno pa se bomo morali začeti ukvarjati tudi z uporabo naših proizvodov pri kupcih.

Mislite na pospeševanje prodaje?

To je preozek pojem. Temu bi lahko rekli področje tehnično komercialnega servisa. Na eni strani bi morali iskati informacije pri kupcih in spremljati konkurenco, ter prinašati povratne informacije o uporabnosti naših proizvodov. Po drugi strani pa je potrebno spoznati, kaj kupec od nas želi, potrebno je poznati njegovo delo, mu znati na pravi način ponuditi. Tega področja žal še ne obvladujemo.

Kako daleč ste prišli z osvajanjem novih proizvodov?

Zaradi ustavljenih investicij nismo mogli osvojiti proizvodnje univerzalnega tipa rutila, načrtovane za začetek tega leta. Delamo pa po spremenjenih načrtih, ki so investicijsko in finančno manj zahtevni. Rezultate pričakujemo kmalu. Na osnovi lastnega znanja smo postavili popolnoma avtomatizirano in računalniško vodeno linijo kemične obdelave, ki bo omogočala proizvodnjo produkta s povečano vremensko in svetlobno obstojnostjo, kar je bila doslej šibka točka v proizvodnem programu. Proizvod bo primeren zlasti za uporabo v zunanjih industrijskih premazih.

Ali zaradi zamrznitve investicijskih vlaganj niste mogli avtomatizirati proizvodnje kot ste načrtovali?

V Titanovem dioksidu smo zaradi pomanjkanja denarja popolnoma spremenili pristop k

avtomatizaciji proizvodnega procesa. Odločili smo se za način postopnih korakov z večjim angažiranjem lastnega znanja. Z dosti nižjimi sredstvi pričakujemo hitreje rezultate.

Kaj vse zmorete z integralnim informacijskim sistemom?

Tudi od projekta integralnega proizvodnega informacijskega sistema smo odstopili in se lotili problema postopno. Najprej na področju procesne kontrole kakovosti. Zaenkrat vnašamo, arhiviramo in delno obdelujemo vse podatke iz medfazne kontrole kakovosti. Tu gre za okoli tisoč podatkov na dan, ki jih arhiviramo za obdobje dveh let. V kratkem bomo sistem razširili s povezavo še enega računalnika v mrežo. Izvajali bomo tudi zahtevnejše statistične obdelave podatkov za potrebe tehnologov pri usmerjanju proizvodnega procesa.

Ali obremenjevanje okolja še vedno ostaja problematično?

S prepolovljeno proizvodnjo so emisije žveplovega dioksida iz kalcinacijske peči nižje. Vendar ta problem še vedno ostaja. Rešitve so znane, ustavlja pa se pri denarju. Zaposlili smo za mednarodno posojilo, a ga zaradi stanja v državi nismo dobili.

Kaj menite o organizaciji Cinkarne kot holdinga?

To je ena možnost. Druga možnost, ki je po mojem mnenju trenutno bolj primerna je, da gremo v postopni prehod. Če se bi odgovornosti postavile dovolj jasno, menim, da ne bi bilo bistveno, kako bi bili organizirani. Skratka, nisem za radikalne ukrepe, ker ostaja nevarnost, da bi funkcije, ki sedaj vsaj nekako delujejo, potem čisto odpovedale.

Kakšno je vaše mnenje o lastninjenju?

Naše podjetje bo na tak ali drugačen način poddržavljeno, zato ne vidim koristi, ne bistvenega napredka v lastninjenju. Prav bi bilo, da bi se morebitne delnice razdelile med zaposlene v večjem deležu, kot je predlagano, kajti to bi prav gotovo vplivalo na motivacijo. Kazale so se možnosti nakupa proizvodnje Titanovega dioksida s strani tujcev. Mogoče je bilo dobro, da do tega ni prišlo. V takem primeru bi se utegnili zgoditi, da bi morali proizvodnjo zapreti ali pa proizvajati manj zanimive in donosne programe.

M.G.

Poslovanje v letu 1991

Leto 1991 se zaključuje v znamenju velike negotovosti, ki jo prinaša osamosvajanje Slovenije, v do pred letom dni utečene gospodarske tokove. Gospodarstvo je bilo vse leto izpostavljeno spremembam, v katerih je bila ekonomska politika nedorečena in je puščala gospodarstvo na stranskem tiru.

Najprej so se po razglasitvi samostojnosti Slovenije ohladili odnosi z ostalimi republikami v Jugoslaviji, ki so prinesli zmanjšanje plasmaja proizvodov v te republike, čemur se je pridružilo še neplačevanje računov zaradi naraščanja nelikvidnosti na vseh področjih. Konec junija 1991 je sledila desetdnevna vojna agresija na republiko Slovenijo, ki je že tako slabe odnose z ostalimi republikami še zaostri, z vojno v sosednji republici Hrvaški pa nekatere transportne poti popolnoma pretrgala. Po 15. novembru so to stanje zaostri še ukrepi evropske skupnosti, ki so prizadeli gospodarstvo na ta način, da so uvedene sankcije na uvoženo blago iz Jugoslavije, kjer pa Slovenija ni izvzet. Zdaj je težko ocenjevati, v kolikšni meri je za katero republiko, panogo ali podjetje kateri ukrep odločilen, potrebno se bo sproti prilagajati. Jugoslavija je danes država, katere ekonomija je porušena tudi zaradi pravnega kaosa in zaradi vojaških dejanj, število nezaposlenih stalno narašča, zunanja trgovina je več kot razpolovljena, notranja pa razbita. Gospodarski bojkot bo za vse resna preizkušnja in bo imel posledice tako za gospodarjenje na koncu leta 1991 kot v prihodnjem letu.

V takih pogojih gospodarjenja zaključuje naše podjetje letošnje leto s proizvodnjo, ki je zmanjšana skoraj za četrtino, tako v primerjavi s preteklim obdobjem kot v primerjavi z načrtom. Najnižjo proizvodnjo je dosegla PE Titanov dioksid, ki je prilagajala proizvodnjo možnostim prodaje in racionalizaciji zaloga končnih izdelkov, ki so bile že v začetku leta dokaj visoke. V ostalih poslovnih enotah so proizvodni rezultati precej boljši in se približujejo tudi 90-tim odstotkom načrtovane proizvodnje oziroma proizvodnje preteklega leta ali jo v določenih proizvodih celo presegajo, kar pa ni dovolj za nadomestitev izpada proizvodnje nekaterih drugih proizvodov.

V devetmesečnem obdobju

je bila kljub težavam, preskrbljenost proizvodnje z reprodromaterialom zadovoljiva, razen nekaterih surovin iz uvoza, kar pa se je popolnoma spremenilo v zadnjem trimesečju, ko je tudi nabava iz ostalih republik postala uvoz in so se pogoji priskrbe precej zaostri.

Vse leto so zaradi že navedenih vzrokov zelo nihale vrednosti realizacije, tako na domačem trgu kot tudi v izvozu, ki je bila realno, pa tudi v fizičnem obsegu pod plansko zastavljenimi cilji in pod doseženo leta 1990. Na domačem trgu, v katerega še v letošnjem letu vštavamo tudi prodajo v druge republike, je sicer promet padel za petino in so se vrednosti prodaje gibale v skladu z rastjo inflacije, zato pa so v izvozu na konvertibilno tržišče bili trendi bolj neugodni.

Izvoz je v primerjavi z lanskim letom in planom padel za več kot tretjino, pri čemer ugotavljamo, da so k takemu gibanju prispevale dosežene nižje prodajne cene kot pa izpad fizičnega obsega izvoza, ki je bil nekoliko nižji od vrednostnega v dolarjih.

Takšnemu gibanju temeljnih nosilcev gospodarjenja je podjetje prilagajalo tudi program zaposlovanja, kjer je bilo v osnovi sicer doseženo zmanjšanje zaposlenosti za desetino, vendar ukrepi na tem področju niso bili tako rigorozni, kot bi to zahtevalo zmanjševanje proizvodnje in prodaje. V letu 1991 je bilo sicer manjše število delavcev poslano na obvezne dopuste in čakanje, v glavnem pa so se izpadi v proizvodnem in poslovnem procesu reševali s prerazporeditvijo delavcev na druga delovna mesta in s prerazporeditvijo delovnega časa.

Da bi v takih pogojih gospodarjenja še vedno poslovali brez izgub, je bilo potrebno ukrepati na vseh področjih poslovanja, predvsem pa na področju izdatkov in stroškov. Z ukrepi, ki so bili prisotni skozi vse leto poleg navedenega še pri investicijah, je uspelo podjetju zadržati dobro likvidnost na krajši in daljši rok ter

poslovati brez blokad žiro računa.

V začetku leta smo si sicer postavili bolj ambiciozne ekonomske cilje, vendar bomo v pogojih, ko se celotno gospodarstvo bori za preživetje, morali biti zadovoljni z gospodarjenjem na robu rentabilnosti.

IZVOZ V YU

Nič kaj obetavne napovedi

Razmere na trgu so izredno zapletene. Nenehno se spreminjajo zakoni naše, pa tudi drugih držav. Zavoljo tega je zelo težko predvideti, kakšno realizacijo bomo dosegli prihodnje leto. Da bi razumeli težave prodaje v republike nekdanje Jugoslavije, smo se pogovarjali z odgovornim za to področje, dipl. oec. Borutom SEDOVNIKOM.

»Z uvedbo tolarjev 5. oktobra v Sloveniji je prišlo do delitve jugoslovanskega tržišča med Hrvaško, Srbijo, Makedonijo in Črno Goro. S tem dnevom je bil pretrgan plačilni promet. Sedaj sicer s Hrvaško poslujemo preko nerezidenčnega računa, kar pa pomeni, da moramo pretežno dogovarjati kompenzacije. Tudi z vsemi ostalimi republikami poslujemo s kompenzacijskim poravnanim, torej po načelu blagovne menjave oziroma blagovnega krožnega zaključevanja.

Druga težava so carinske omejitve, zaradi česar se je drastično povečal obseg dela. Za vsak posel je namreč potrebna obširna dokumentacija, potrjena s strani špedicije in Gospodarske zbornice. To pa prinaša dodatne stroške, ki jih moramo zaračunati v ceno izdelka. Tako so naše cene na teh trgih močno poskočile tudi zaradi tečaja dinar - tolar in veliko kupcev raje kupuje v tujini. Poleg tega od kupcev zahtevamo predplačilo. Dodatne stroške pa predstavlja še transport.

Bilanca na teh trgih nikakor ni izenačena. Približno osemkrat več prodamo kot kupimo. Zadnje mesece letošnjega leta smo uravnoveženo bilance uravnavali s povečevanjem nakupov, to pa vsaj v začetku prihodnjega leta ne bo več mogoče. Ne bo nam preostalo drugega, kot da bi nadaljevali s plasmajem kupčevega blaga na slovenskem tržišču. Tu pa nastopi težava, ker za drugo blago nismo tehnično usposobljeni, ne poznamo kupcev, politike cen in njihove plačilne sposobnosti. Zavoljo tega bo potrebno dosti več naporov, da bi bili temu kos. Opozarja-

Vsi parametri ekonomike poslovanja namreč kažejo, da bi kljub vsemu lahko letošnje leto zaključili brez izgub, vendar tudi brez akumulacije, to je sredstev za razširjeno reprodukcijo.

Marija BERNJAK

nje na takšne prognoze je nalletelo na gluha ušesa. Med nami je žal še vedno preveč nezaupanja, predvsem pa pomanjkanja tržne logike in podjetniške miselnosti. Ker so takšni posli v prihodnje neizogibni, bo potrebno poslovno politiko Marketinga dobro pretehtati in dogovoriti.

Zaskrblijujejo tudi terjatve tako na slovenskem tržišču kot drugod, saj predstavljajo skoraj dve masi osebnih dohodkov. V gospodarstvu Slovenije se dogajajo velike spremembe: nelikvidna podjetja odpirajo nove račune, iz večjih podjetij se ustanavljajo številna nova podjetja, veliko je stečajev. Vse to otežkoča izterjave, da ne omenjamo podjetij v drugih republikah, kjer že leto dni po telefonu ni bilo slišati nikogar.

PRIHODNJA PRODAJA ZNA BITI PREPOLOVLJENA

Vse kaže, da bo prodaja oziroma realizacija prihodnje leto prepolovljena, če ne bomo omogočili diskontne prodaje blaga naših kupcev v Sloveniji. Na slovenskem tržišču lahko predvidevamo, da bomo prodali toliko kot lani, na južnih trgih pa polovico manj, če se bomo odločili za gotovinska (konvertibilna) plačila. Kupec raje plača več, samo da lahko plača kasneje. Gospod Sedovnik zagovarja blagovno menjavo in prodajo kompenzacijskega blaga v Sloveniji. Vendar je za to potezo potrebno investirati v kadre, ki delajo na področju trženja in v objekt diskontne prodaje. Prav tako pa zagovarja tudi organizacijo Marketinga v profitno enoto, da bi lahko samostojno odločali o tržnem obnašanju.

M.G.

Zanesljivost v kakovosti in poslovanju

Letošnje leto je bilo zelo neugodno za podjetništvo in podjetniško načrtovanje, ker je vse preveč odprtih vprašanj tekoče in razvojne gospodarske politike samostojne Slovenije in odzivnaja podjetij nanjo.

Politika podjetja naj bi bila usmerjanje, s podjetniškim konkretizacija gospodarske planiranjem, izvajanjem in politike države, ki postavlja in izvedbo. interese ter smotrno in ciljno

- podjetje mora biti uspešno ter zanesljivo v kakovosti in poslovanju;
- zaradi neznatnega domačega tržišča se mora Cinkarna objavljati na dosedanjih jugoslovanskih in na drugih mednarodnih tržiščih
- potrebuje dobre podjetnike, managerje in strokovne kadre ter motivirane druge zaposlene in mora zato uveljavljati zamisel organizacijskega razvoja, ki vodi do uspeha podjetja z izobraževanjem in motiviranjem;
- s podjetniškim planiranjem določa cilje, katere uresničuje z zanesljivim poslovanjem ter s kakovostnimi izdelki povečuje svoj in ugled Slovenije;

Na osnovi Ocene gospodarskih tokov in razmerij v republiki Sloveniji v letu 1991« so razvojni trendi, s katerimi vstopa slovensko gospodarstvo v leto 1991 izrazito neugodni. Kako se bodo nadaljevali v prihodnjem letu, je odvisno od intenzivnosti nadaljnjega zapiranja jugoslovanskega trga in od uspešnosti preusmeritve slovenske proizvodnje v izvoz, hkrati pa od tega, v kolikšni meri bo makroekonomska politika uspela kompenzirati negativne ekonomske in socialne pritiske, ki bodo iz tega izhajali.

Strukturne spremembe, ki izhajajo iz makroekonomskega programa še v prihodnjem letu ne bodo mogle imeti pričakovanih učinkov na celotno gospodarsko dejavnost, katerih posledica bi bila omogočanje oživiljanja gospodarske rasti.

Predvidevamo, da bo v prihodnosti prišla čedalje bolj do izraza izravnava bilance ekonomskih odnosov Slovenije z drugimi republikami. To pomeni hitrejši padec prodaje na tem tržišču in nekoliko manjši padec nabave iz tega tržišča. Ker se predvideva, da se z izvozom blaga in storitev na ostala tržišča lahko v najboljšem primeru nadomesti okoli dve tretjini izpada prodaje na trge drugih republik, pomeni to realen padec proizvodnje, kar bo tudi vplivalo na zaposlenost v prihodnjem letu.

V razmerah nadaljnjega realnega upadanja proizvodnje, bodo tudi okvirji za vse

oblike končne porabe in delitvena razmerja še naprej zaostrjena. Realni osebni dohodki se bodo gibali skladno s produktivnostjo, s tem pa bi se zmanjšala tudi osebna in javna poraba prebivalstva.

Možni okvirji za investicije v osnovna sredstva v letu 1992 bodo odvisni od gospodarskih gibanj in je pri tolikšnih negativnih trendih gospodarske rasti verjetneje, da bodo investicije realno padle, če ne bo že v drugi polovici prihodnjega leta prišlo do sprememb s pomočjo tujih vlaganj v naše gospodarstvo.

V takih razmerah je tudi v našem podjetju prišlo do kasnitve planskih aktivnosti po terminskem planu, ki je bil sicer razdelan že v septembru s predvideno potrditvijo v decembru 1991.

Ker so na spremembe razmer po 15. novembru dodatno vplivali ukrepi Evropske skupnosti, ki še v začetku decembra niso bili v celoti objavljeni, je to vodilo v odločitve, da se sicer dela na letnem planu, ki bi bil na razpolago do meseca marca 1992, da se pa sedaj bolj intenzivno pripravljajo mesečni operativni plani, ki se usklajujejo med proizvodnjo in marketingom. Hkrati se sproti spremlja posamezne vrste stroškov in njihov vpliv pri spremenjenem izkoriščanju zmogljivosti na posamezne vrste proizvodov in preverja ekonomičnost poslovanja na podlagi kalkulacij po tekočih cenah.

Kljub vsemu pa ostajajo cilji podjetja za prihodnje leto še vedno:

- povečati proizvodnjo tistih proizvodov, ki jih bo lahko prodati na tržišču
- povečati fizičen obseg prodaje z doseganjem ekonomskih cen
- prilagoditi nabavo repromateriala možnostim proizvodnje in držati zaloge na racionalnem nivoju
- izboljšati pokritje uvoza z izvozom in s tem izboljšati devizno bilanco
- racionalizirati zaposlovanje in povečati produktivnost

Vsi ostali cilji bodo podrejeni doseganju ekonomskih ciljev, ker se bo samo s kakovostnim delom na vseh nivojih uspelo obdržati na čedalje zahtevnejšem tržišču in s tem tudi rentabilno poslovati.

Zgoraj navedene cilje za leto 1992 pa bomo morali vključevati v potrebe po reorganizaciji, v kolikor se bo dolgo napovedovan Zakon o lastnini končno uveljavil.

B.M.

Ocena izvoznih možnosti

Za preživetje potrebujemo vsak mesec vsaj tri milijone dolarjev izvoza. To srečno številko smo letos dosegli trikrat: septembra, oktobra in novembra. December pa je kratek in čas, ko se obnavljajo pogodbe.

Po podatkih, ki nam jih je posredoval vodja izvoznega oddelka, Ivan Federnsberg, je poslovna enota Titanov dioksid še in bo ostala najmočnejša izvoznica, to je 1.000 ton več kot letos, vendar bi naša želja vsekakor bila za 10.000 ton večja. Realno lahko pričakujemo le do 16.800 ton prodaje v tujino, največ v Nemčijo, Italijo, Sirijo, ZDA, Nizozemska, Francijo, Maroko in Tunizijo. Prve izvozne posle smo na novo opravili v Grčijo, prihodnje leto pa je potrebno titanov dioksid plasirati tudi v bližnje države kot so Avstrija, Madžarska in Bolgarija.

Plasmaji na nova neznana tržišča so zelo težki, saj vse govori proti nam. Večini konkurentov se ni potrebno ukvarjati z banalnimi stvarmi, kot so stalne menjave zakonodaje v deviznih predpisih, neustrezna tečajna politika in nestimuliranje izvoza s strani države.

Podobne težave pri izvozu imamo z ostalimi izdelki. Že več let izvažamo okrog 2.500 ton litopona letno, predvsem v Maroko, Tunis, Sirijo, Arabske Emirate in Jordanijo. Cena litopona je povezana z gibanjem ponudbe in povpraševanja titanovega dioksida v svetu. Ker pa se v Evropi nekatere tovarne litopona zapirajo, se utegne zgoditi, da bomo lahko v evropske države (Francijo in Madžarsko) izvozili še dodatnih tisoč ton.

Pri cinkititanovi pločevini brez investicijskega vlaganja

ne moremo povečati izvoza, lahko pa ga za grafične proizvode, kjer smo pri osvajanju trga komaj na začetku. Da bi bil izvoz rentabilen, bi morali izvoziti vsaj 400 do 500 tisoč m² tiskarskih plošč. Predno bi se lotili te ponudbe, pa bi morali postaviti izvozno filozofijo ter začeti z obdelavo trga hkrati s tehnično servisnim pospeševanjem.

Proizvodi ostalih proizvođaev so lokalnega značaja, torej takšni, kakršne ima za svoje potrebe že vsaka država, čeprav se utegnejo naši znajti na obmejnih trgih.

Na vprašanje, kakšen je odziv tujih kupcev na naše proizvode, je gospod Federnsberg povedal, da so opazili vidne premike v kakovosti, pakiranju in dobavah naših proizvodov. Dodal pa je, da med tem časom, ko mi stvari popravljamo, to delajo tudi konkurenti. Zavedati se moramo, da izvoz ni projekt in posel izvozne službe in Marketinga, dober izvoz je odvisen od vseh spremljajočih služb od razvoja, investicij, do proizvodnje, skladiščenja in transporta.

Za podjetniško miselnost pri nas pač še ni temeljev, ni lastnika. Za vlaganje pri nas so prej kandidati konkurenčni proizvajalci kot kupci, z vsemi prednostmi in nevarnostmi. Hkrati s svežim kapitalom lahko izgubimo svojo dušo, nador. Zavoljo tega bo naslednjih nekaj let boljša orientacija ta, da sami sebe preživimo.

MG

Kemijsko inženirstvo

Dilema, ki se pojavlja že na univerzi, da ne znamo ločiti med profili KEMIK - KEMIJSKI TEHNOLOG - KEMIJSKI INŽENIREC je prisotna tudi v Cinkarni, kjer mečemo vse v isti koš. Pa ne delamo prav. Zato želimo s tem prispevkom širše osvetliti kaj kemijsko inženirstvo je.

Kemijsko inženirstvo je področje kemije, ki obvladuje dimenzioniranje in optimiranje kemijskih procesov. V svetu je zaradi svoje izrazito aplikativne naravnosti zelo cenjeno, pri nas pa še vedno nima veljave, ki mu pripada. Pogosto se dogaja, da naloge, ki ustrezajo profilu inženirja kemijskega inženirstva¹ rešujejo inženirji kemije ali inženirji kemijske tehnologije, ki pa pri svojem osnovnem študiju ne pridobijo dovolj kemijskega znanja², da bi bili kos vsem problemom, ki se pojavljajo pri dimenzioniranju in optimiranju kemijskih procesov. Mogoče je, da je kakšen specifičen problem dimenzioniranja ali optimiranja kemijskega procesa rešljiv v okviru znanja, ki ga obvladata profila kemik in kemijski tehnolog, vendar je to prej izjema kot pravilo. Tudi v primeru, ko vsi trije profili pridejo do enake rešitve, je zelo verjetno, da bosta kemik in kemijski tehnolog v to vložila neprimerno več truda in porabila bistveno več sredstev. Seveda to ne pomeni, da kemik in kemijski tehnolog pri dimenzioniranju in optimiranju kemijskih procesov nista potrebna. Nasprotno! V nekaterih primerih, odvisno od narave procesa, je nujna vloga lahko enako pomembna kot vloga inženirja kemijskega inženirstva. Bistveno je, da nalogo dimenzioniranja ali optimiranja kemijskega procesa prevzame inženir kemijskega inženirstva, ki oceni, ali in v koliki meri je za rešitev zastavljene naloge potrebno znanje kemika ali kemijskega tehnologa.

Kemijsko inženirstvo je ena od novejših vej tehnike. Razvijati se je začelo v začetku tega stoletja, najprej v ZDA, kjer so precej hitro spoznali, da smer razvoja klasične kemijske tehnologije vodi v slepo ulico. Veliko število različnih kemijskih proizvodov je prisililo delitev kemijske tehnologije na več področij: anorgansko, organsko kemijsko tehnologijo, tehnologijo keramike, vrenja itd... Toda tudi takšna delitev ni omogočala dovolj kvalitetne

ga študija celotnega področja. Potrebno je bilo spremeniti osnovni koncept raziskovanja; namesto, da področja ograjujejo in naprej delijo, so ameriški inženirji pričeli razvijati koncept kemijskega inženirstva, ki temelji na posploševanju znanja in prenosu tega med posameznimi tehnologijami.

Evropa se je spočetka precej upirala konceptom, vezanim na kemijsko inženirstvo. Pri tem je vodila zelo močna nemška industrija. Svojo potrditev je dobilo kemijsko inženirstvo med drugo svetovno vojno.

¹ Naslov inženir kemijskega inženirstva je svojevrsten pleonazem, ki pa je potreben, da ločimo ta profil od profila inženir kemije, ki se pri nas nanaša na študij »čiste« kemije. Za enak študij je v svetu v uporabi naslov kemik oziroma diplomirani kemik (dipl. chemist), medtem ko je naslov kemijski inženir (chemical engineer) rezerviran za študij kemijskega inženirstva.

² Program študija kemijske tehnologije obsega tudi osnove kemijskega inženirstva, tako da je v tem pogledu kemijski tehnolog v prednosti pred kemikom.

V neverjetno kratkih časovnih rokih so reševali zahtevne tehnološke probleme, vezane na potrebe zavezniške vojske. (Proizvodnja broma iz morske vode, industrijska proizvodnja penicilina, sintetične gume; pa tudi posamezne faze pri proizvodnji atomske bombe.)

Pristop k reševanju problemov

Značilnost kemijskega inženirstva je skrajno racionalno reševanje problemov dimenzioniranja in optimiranja procesov. Geslo: »Don't touch if it works« je nekoliko karikirano, vendar dobro opisuje filozofijo kemijskega inženirstva. Problemi, ki neposredno ne ogrožajo rešitve zastavljene naloge, inženirja kemijskega inženirstva ne zanimajo.

Začetni pristop k reševanju problema zahteva matematično opredelitev problema. Ta je ponavadi v obliki sistema diferencialnih enačb, ki opisujejo masno in energetska bilanco

procesa. Tak sistem je praviloma prezapleten za praktično reševanje. Hkrati običajno realni industrijski procesi zahtevajo le približne rešitve. Zato je smiselno osnovni matematični zapis poenostaviti. Z medsebojno primerjavo posameznih členov postavljenih enačb lahko izločimo tiste člene, ki ne vplivajo na rešitev v okviru zahtevane natančnosti.

Postavljeni matematični model je izhodišče za simulacijski računalniški program, s katerim lahko preverimo vpliv posameznih parametrov na potek procesa v okviru sprejetih poenostavitev.

Pilotka

Matematično modeliranje z računalniško simulacijo je močno orodje kemijskega inženirstva. Fizično eksperimentiranje z realnimi industrijskimi procesi je zamudno (traja lahko tudi več dni, preden se proces odzove na opravljeno spremembo), poleg tega lahko slepo spreminjanje obratovalnih razmer povzroči nepopravljivo škodo tako na produktu kot na tehniki in s tem velike materialne stroške. Z računalniško simulacijo lahko hitro in brez tveganja študiramo odziv procesa na spreminjanje ključnih parametrov.

Končno potrditev sprejete matematičnega modela je potrebno izvesti na fizičnem modelu procesa (pilotni napravi), ki mora biti dimenzioniran tako, da je mogoče rezultate poskusov prenesti v industrijsko merilo.

Pri reševanju nalog, vezanih na dimenzioniranje in optimiranje industrijskih procesov, se večkrat pojavijo parcialni problemi, ki so teoretično težko ali celo nerešljivi. V takšnih primerih si inženir kemijskega inženirstva pomaga z eksperimen-

ti na ustrezni laboratorijski ali pilotni napravi.

Ravno kombinacija empiričnega pristopa k reševanju parcialnih problemov po eni strani in celovit pristop k reševanju ključnih problemov dimenzioniranja in optimiranja kemijskih procesov ter uporaba sofisticiranih matematičnih orodij po drugi strani, je izvor moči kemijskega inženirstva.

Posebej je potrebno poudariti, da je učinkovitost kemijskega inženirstva zelo odvisna od sodelovanja z drugimi profili (kemikom, tehnologom, matematikom, fizikom, projektantom, investitorjem).

Sodobno kemijsko inženirstvo temelji na treh osnovnih znanjih:

- teoriji transportnih pojavov (prenos toplote in snovi)
- kinetiki reakcij
- višji matematiki z računalništvom

Večina problemov, ki so povezani z dimenzioniranjem in optimiranjem kemijskih procesov je povezana z oceno hitrosti procesa. Ta je odvisna od same kemijske reakcije (kinetika) pa tudi od transporta reaktantov do lokacij, kjer ta reakcija poteka (prenos snovi) in transporta energije, ki omogoča potek reakcije (prenos toplote).

Naša kemijska procesna industrija vse bolj zaostaja za svetom. Tehnologije, ki jih obvladamo so vse bolj zastarele, razvoj novih procesov pa je omejen. Zato bi bilo potrebno bolje izkoristiti obstoječi kemijski inženirski potencial in ga usmeriti predvsem v:

- izdelavo toplotnih bilanc ter optimiranje porabe energije
- proučevanje reaktorjev na osnovi izdelanih matematičnih modelov in računalniških simulacijskih programov.
- izpopolnjevanje obstoječih tehnologij in optimiranje obstoječih procesov.

Pavel BLAGOTINŠEK in
Andrej LUBEJ

informatoR

INFORMATIVNI BILTEN CINKARNE CELJE

Številka: 19

Letnik: VII.

Naklada: 3.000 izvodov

Uredila: M. Gorenšek

Datum: 20. 12. 1991

K A K O B O M O Z A L E T O 1 9 9 1 V L A G A L I D A V Č N O N A P O V E D I

Bliža se čas, ko bomo morali iz svojega družinskega proračuna državi plačati davek. O tem smo vas obveščali že v januarju letos vendar najbrž ne bo odveč, če na nekatere stvari še enkrat spomnimo. Poslovno informacijska služba nam je pripravila obširno razlago in primer izračuna davka.

V S E O D O H O D N I N I

Zakon o dohodnini, ki velja od 1. 1. 1991, je prinesel veliko novosti v obdavčevanju občanov in vseh zaposlenih, ki so imeli kakršnekoli dohodke v republiki Sloveniji v letu 1991. Za razliko od prejšnjega leta, ko so bili zavezanci za dodaten davek samo občani, katerih dohodki so presegli določen limitiran znesek, pa so v letošnjem letu zavezanci vsi občani, ki imajo stalno bivališče v republiki Sloveniji in tudi tisti, ki imajo začasnega nad šest mesecev in to za vse vrste dohodkov, ki se štejejo v osnovo za dohodnino.

Ponovimo vire dohodnine. To so: osebni prejemki, dohodki od kmetijstva, dohodki iz dejavnosti, dohodki iz kapitala, dohodki iz premoženja in dohodki iz premoženjskih pravic. Najvažnejše je, da so vsi med letom plačani davki od posameznih vrst prejemkov zgolj akontacije, v davčni napovedi pa se zberejo vse vrste dohodkov občana ali zaposlenega skupaj, nato se po posebni lestvici obračuna obveznost za plačilo davka na dohodnino.

Razlikovati je potrebno med letom odmerjene davke od posameznih vrst dohodkov z olajšavami in davek na dohodnino, ki se po preteku leta plača za vse vrste dohodkov z drugačnimi odbitki in olajšavami kot so veljale med letom.

K A T E R E D A V K E S M O M E D L E T O M P L A Č E V A L I

OSEBNI PREJEMKI:

1. osebni dohodki, nadomestila OD (tudi boleznine) in drugi prejemki iz delovnega razmerja ter pokojnine, za kar so se med letom priznavale olajšave in to:

- 10 % od bruto osnove za vzdrževanega enega družinskega člana,
- 15 % od bruto osnove za vzdrževanih več družinskih članov.

Obračun davka je progresiven in se je plačeval po naslednji lestvici:

že znaša osnova povprečnega mesečnega OD predpreteklega meseca zaposlenih v RS		znaša davek	Vrednost oseb. dohodka predpreteklega meseca za obrač. OD november		Znesek davka
nad	do		nad	do	
	80 %	12%	14.966	1.796 + 0	= 1.796
80%	160 %	80% pop.OO*12% + 22% nad 80% pop.OO	14.966	29.932	1.796 + 3.292 = 5.088
160%	240 %	80% pop.OO*34% + 25% nad 160% pop.OO	29.932	44.898	5.088 + 3.742 = 8.830
240%		80% pop.OO*59% + 30% nad 240% pop.OO	44.898		8.830 + 30 % ....

Znesek 80 odstotnega povprečnega mesečnega OD predpreteklega meseca je bil vsak mesec drugačen in je za OD meseca novembra v decembru znašal 14.966 SLT.

Poleg davka po lestvici, so se od bruto OD odtegovali prispevki za socialno varnost, kamor so se vštevali prispevek za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zaposlovanje in

zdravstveno varstvo, ki so znašali skozi celo leto 1991 za občino Celje 23,31 % ter coa. 2,5 % prispevka za poplavljenec, vojno škodo in solidarnostni prispevek za tiste mesece, za katere ni bila uvedena dodatna obveznost dela.

Kako različno so obdavčitve vplivale na različne vrste bruto OD je razvidno iz dveh primerov obračuna za november:

O p i s	i.a		i.b		i.c		2.a		2.b		2.c	
	brez olajš.	z olajš.10%	brez olajš.	z olajš.10%	z olajš.15%	brez olajš.	z olajš.10%	z olajš.10%	z olajš.10%	z olajš.15%	z olajš.15%	
	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek	%	znesek
1.) Bruto OD		16.000		16.000		16.000		32.000		32.000		32.000
2.) Osnova za davek:		16.000		14.400		13.600		32.000		28.800		27.200
a.) po prvi stop. po lestv.	12	14.966	12	14.400	12	13.600	34*	29.932	12	14.966	12	14.966
b.) po drugi stop. po lestv.	22	1.034					25	2.068	22	13.834	22	12.234
3.) Prispevki in davki												
a.) Prisp. za soc. varnost												
23,31 % od bruto OD		3.730		3.730		3.730		7.459		7.459		7.459
b.) Davek od osnove 2.a		1.796		1.728		1.632		5.088		1.796		1.796
c.) Davek od osnove 2.b		227		0		0		517		3.043		2.691
Skupaj prispevki in davki		5.753		5.458		5.362		13.064		12.298		11.946
4.) Neto izplačilo		10.247		10.542		10.638		18.936		19.702		20.054
5.) Znesek olajšav				295		391				766		1.121
Strukturni % prisp. in davkov		35,96		34,11		33,51		40,83		38,43		37,32
Strukturni % neto izplačila		64,04		65,89		66,49		59,17		61,57		62,68

Iz tabele je razvidno, da je vsako izplačilo OD za posameznika samostojen obračun in da se za enak bruto OD pri olajšavah plača različna višina davka, kar vpliva na znesek in odstotek neto izplačila OD.

Ker so mesečni zneski iz kolektivne pogodbe določeni v mesečnih bruto zneskih, lestvica za izračun davka pa tudi temelji na povprečnem mesečnem bruto znesku OD v republiki, se je tudi v našem podjetju prešlo na bruto sistem obračuna in na prilagoditev vrednosti VND na povprečno mesečno vrednost OD ne glede na to, koliko je dejanska delovna obveznost po urah v mesecu. Vendar je evidenca po urah še vedno potrebna zaradi evidentiranja različnih prisotnosti na delu, odsotnosti z dela in s tem povezanim izračunom bruto OD, ki se za posamezne primere različno vrednoti (npr. nočna dela, nedeljska, boleznine, državljsanske obveznosti, neopravičeni izostanki ind.).

2. priložnostno opravljene storitve, od katerih se je plačeval davek 20 %. Od nekaterih osebnih prejemkov že doslej ni bilo potrebno plačevati davka in prispevkov (npr. prejemki iz naslova odlikovanj, jubilejnih nagrad, odpravnin in denarnih nadomestil za primer brezposelnosti, socialno varstvene pomoči, štipendije ipd.), kar je posebej podrobno navedeno v Zakonu in jih na tem mestu ne bomo v celoti podrobneje naštevati, ker tudi ne povečujejo osnove za dohodnino na koncu leta.

DOHODKI OD KMETIJSTVA:

Zavezanec za davek od dohodka iz kmetijstva je fizična oseba, ki je kot lastnik, imetnik pravice uporabe ali uživalec zemljišča. Osnova je katasterski dohodek, znesek pa je 0 % od osnove, ki znaša 50 % povprečnega letnega OD zaposlenih v RS v preteklem letu, nad tem pa 8 % od osnove.

V Zakonu so podrobneje opredeljene oprostitve in olajšave, katere bo upošteval pri odmeri davka davčni organ občine, kjer se kmetijska površina nahaja.

DAVEK OD DOHODKA IZ DEJAVNOSTI:

Zavezanec za davek od dohodkov iz dejavnosti je zasebnik, ki dosega dobiček z opravljanjem dejavnosti. Zasebniki morajo voditi predpisane evidence in poslovne knjige, ugotoviti davčno osnovo, to je dobiček po predpisih o računovodstvu. Delež posameznika na dobičku se v predpisanih vrednostih všteva v dohodnino. Pri tem je v Zakonu predpisanih veliko olajšav in oprostitev, ki jih mora zavezanec, ki opravlja dejavnosti dobro obvladati v izogib nepravilnosti pri izpolnjevanju davčne napovedi. Tu je pomembno vedeti, da se obrtniku dosežen dohodek za poslovanje v letu 1991 šteje v davčno napoved iz naslova davka na dohodnino za leto 1991.

DAVEK OD DOBIČKA IZ KAPITALA:

Zavezanec za davek od dobička iz kapitala je fizična oseba na območju RS, ki je dosegla v letu 1991 dobiček s prodajo:

- nepremičnin, zmanjšan za plačane davke,
  - premičnih predmetov, če posamično vrednost presega povprečni letni osebni dohodek zaposlenih v RS v letu pred letom, v katerem se premoženje prodaja, če je med pridobitvijo in prodajo manj kot dve leti, zmanjšan za plačani prometni davek,
  - vrednostnih papirjev ter drugih deležev v kapitalu.
- Stopnja davka od dobička iz kapitala med letom je 15 %.

DAVEK OD DOHODKOV IZ PREMOŽENJA:

Zavezanec za ta davek je fizična oseba s stalnim bivališčem v RS, ki ima dohodke od premoženja, če se od teh dohodkov ne plačuje kak drugi davek. Zavezanci za davek so tudi pravne osebe za dohodke, dosežene z udeležbo pri dobičku na ozemlju RS.

Davek od dohodkov na premoženje se plačuje od:

- dohodkov, doseženih z udeležbo pri dobičku,
- obresti na posojila, dana fizičnim in pravnim osebam,
- dohodkov, doseženih z oddajanjem zemljišč, stanovanjskih ali poslovnih prostorov, garaž in prostorov za počitek oziroma rekreacijo, opreme, prevoznih sredstev in drugega premoženja v najem.

Osnova za davek od dohodkov, doseženih z udeležbo pri dobičku je vsak posamezen prejemek, ki je bil izplačan v letu 1991. Osnova za davek na obresti na posojila je razlika med prejetimi obrestmi na posamezno posojilo in eskontno stopnjo narodne banke.

Osnova za davek od dohodkov iz najemnin je vrednost najemnine, zmanjšana za 40 % za stroške vzdrževanja. Stopnja davka od dohodkov na premoženje med letom je 15 %.

DAVEK OD DOHODKOV IZ PREMOŽENJSKIH PRAVIC:

Zavezanec za ta davek je fizična oseba, ki ima dohodke iz:

- avtorskih pravic,
- izumov, tehničnih izboljšav ne glede na to, ali so zavarovani po zakonu.

Osnova za davek od avtorskih pravic je vrednost izplačila zmanjšana za 40 %, če je imetnik premoženjske pravice avtor, oziroma dejanski stroški, če jih avtor dokaže. Imetniku, ki ni avtor se stroški ne priznajo. Stopnja davka od 60 odstotne osnove je bila med letom 15 odstotna.

Pri tehničnih izboljšavah, to je inovacijah je potrebno poudariti, da se priznajo normirani stroški v višini 40 % kot odbitna postavka samo v primeru, da je zanje sklenjena avtorska pogodba, za vse ostale inovacije pa je potrebno eventualna uveljavitev odbitnih postavk posebej uveljaviti z dokumenti.

Za vse navedene davke se med letom plačujejo davki v predpisanih rokih in zneskih. Nato se po zbranih podatkih o osnovah in plačanih davkih vloži davčno napoved do 28. februarja za preteklo leto, razen za dohodnino, za katero morajo zavezanci vložiti napoved do 30. junija oziroma po spremembi zakona v decembru 1991, do 31. 3. 1992.

Ker je med letom zavezanec za plačilo davkov izplačevalec osebnih prejemkov ali drugih vrst dohodkov, za pokojnine SPIZ, za odmero davkov iz kmetijstva davčni organ občine, je že iz vrste dohodka občana razvidno, kje se bodo dobili potrebni podatki o bruto osnovah za dohodnino in med letom plačanih prispevkov, kar bo nujno potrebno za točno izpolnjevanje davčne napovedi.

KOLIKŠEN DAVEK NA DOHODNINO SE OBRAČUNA IN PLAČA

Davek na dohodnino je sintetični davek, ki združuje vse vrste dohodkov in se odmerja po povsem drugačni lestvici kot med letom, prav tako so olajšave in oprostitve predpisane po drugačnih merilih!

LETNA LESTVICA ZA ODMERO DAVKA NA DOHODNINO (delno valorizirana):

če znaša letna osnova v SLT		Znaša davek	Izračun davka	
nad	do		do	Skupaj
	87.670	19%	16.657	= 16.657
87.670	175.340	16.657 + 28% nad 87.670	16.657 + 24.548	= 41.205
175.340	350.681	41.205 + 35% nad 175.340	41.205 + 61.369	= 102.574
350.681	701.361	102.574 + 40% nad 350.681	102.574 + 140.272	= 242.846
701.361		242.846 + 45% nad 701.361	242.846 + 45%	

ZMANJŠANJE OSNOVE ZA DOHODNINO, KATERE ZGORNJA MEJA JE 10 % OD OSNOVE ZA DOHODNINO:

1. Znesek sredstev, vloženih v nakup dolgoročnih vrednostnih papirjev pri izdajatelju vrednostnega papirja,
2. Znesek sredstev, vloženih v nabavo, rekonstrukcijo in modernizacijo osnovnih sredstev, zmanjšan za višino nižane osnove pri davku iz dejavnosti,
3. Reinvestirani del dobička od dolgoročnega vrednostnega papirja,
4. Znesek sredstev, porabljenih za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja za rešitev stanovanjskega problema zavezanca, za vzdrževanje teh objektov in odpravc arhitekturnih in komunikacijskih ovir za invalida v teh objektih,
5. Znesek sredstev, vloženih v gradnjo malih hidroelektrarn, v varstvo okolj in varčevanje z energijo,
6. Sredstva, ki jih imetnik kulturnega in zgodovinskega spomenika vloži v njegovo vzdrževanje v letu, za katero se dohodnina odmerja, na osnovi dokumentacije izvajalca del, s

katerim je strokovna organizacija za varstvo kulturne dediščine v sporazumu, sklenjenim z imetnikom spomenika, soglašala,

7. Znesek sredstev, vloženih v nakup zdravil, zdravstvenih in ortopedskih pripomočkov ter v zdravljenje in rehabilitacijo v zdravstvenih zavodih in zdraviliščih za zavezanca in vzdrževane družinske člane, kadar so bili napoteni na takšno zdravljenje,

8. Znesek sredstev, s katerimi udeleženci izobraževanja ob delu plačujejo storitve šolskim zavodom za pridobitev katerekoli stopnje izobrazbe, za izpopolnjevanje izobrazbe ter za pridobivanje novih znanj,

9. Znesek sredstev, namenjen za znanstvenoraziskovalno in razvojno dejavnost (nakup raziskovalne opreme, izobraževanje kadrov, vlaganje v projekte s področja znanstvenoraziskovalne in razvojne dejavnosti ipd.). Če davčni organ dvomi, da gre za sredstva, namenjena znanstvenoraziskovalni in razvojni dejavnosti, daje o tem mnenje pristojni republiški upravni organ,

10. Znesek sredstev za nakup knjig in učnih pripomočkov s področja umetnosti, znanosti, kulture, izobraževanja in vzgoje ter športa, nepremičnin posebne kulture, znanstvene ali zgodovinske vrednosti in umetniški del. Če davčni organ dvomi, da gre za takšne predmete, daje o tem mnenje pristojni republiški upravni organ,

Pri tem opozarjamo, da morajo biti ne samo računi na ime zavezanca, temveč se morajo uporabiti za zavezanca in ne veljajo računi za nakup učnih pripomočkov za šoloobvezne otroke.

11. Plačane članarine političnim strankam in sindikatom,
12. Plačane prostovoljne denarne prispevke in vrednost daril v naravi za humanitarne, kulturne, znanstvene, športne, ekološke in religiozne namene, kadar so izplačani osebam, ki so v skladu s posebnimi predpisi organizirane za opravljanje takšnih dejavnosti, ter navedeni prispevki oziroma darila, izplačana invalidskim organizacijam.

Pomembno pri vseh teh točkah je, da mora zavezanec, ki uveljavlja zmanjšanje osnove, te vrednosti posebej izkazati in dokazati z dokumenti.

Posebej opozarjamo še na nekaj olajšav, na katere do konca leta 1991 še lahko vplivate:

- sredstva, vložena v nakup vrednostnih papirjev, ki se lahko kupijo do 31. 12. 1991 in se za vrednost vzame znesek iz plačila za vrednostni papir. Le-ta pa se mora ob predložitvi davčne napovedi prinesiti zraven, ker se z žigom davčne uprave potrdi uveljavitev zmanjšanja osnove,

- sredstva, porabljena za nakup ali gradnjo stanovanjske hiše ali stanovanja, za kar se lahko upošteva plačana akontacija še v decembru za nakup stanovanja. Vsa plačila, ki bodo v januarju 1992 se ne bodo štela za odbitno postavko pri davku na dohodnino za leto 1991.

- sredstva, vložena v nakup zdravil (7. točka). Zanje veljajo računi, ki so naslovljeni tako na zavezanca kot na vzdrževane družiske člane.

ZMANJŠANJE OSNOVE ZA DOHODNINO, KI JE IZVEN LIMITA 10 % OD OSNOVE ZA DOHODNINO:

13. Plačani zneski samoprispevka,

14. Letni povprečni osebni dohodek zaposlenih v RS v letu, za katero se dohodnina odmerja, invalidom s 100 % telesno okvaro, če jim je bila priznana pravica do tuje pomoči, na osnovi odločbe Skupnosti pokojninskega in invalid. zavarovanja,

15. 8 % povprečnega osebnega dohodka zaposlenih v RS v letu, za katero se dohodnina odmerja zavezancem po dopolnjenem 65. letu starosti.

Kako izgleda obračun davka na dohodnino za leto 1991 po valorizirani lestvici, ki še ni dokončna za leto 1991, si lahko pogledate na primeru!

Vse to, kar smo doslej zapisali naj velja kot opozorilo vseh na obveznost, ki jih čaka v letu 1992. Če boste imeli še kakšno vprašanje vam bomo preko Informatorja priskrbeli strokovno pojasnilo.

F E B R U A R S K E

O B V E Z N I C E

Obveznice, ki smo jih prejeli januarja 1991, so vrednostni papir, na katerega moramo paziti tako kot na denar. Če vrednostni papir izgubimo, torej izgubimo denar. Doslej je podjetje vedno poskrbelo, da smo obveznice lahko vnovčili, čeravno smo jih založili ali izgubili. V časih, ko se nam obeta večje poslovanje z vrednostnimi papirji naprimer delnicami, pa se bomo morali naučiti ravnati pravilno. Zato to opozorilo res ni odveč.

Vse, ki so obveznice prejeli naj spomnimo, da jih morajo prinesiti v Računovodsko službo do 16. januarja 1992, ker sicer vrednosti obveznice ne bodo dobili izplačane.

K O L I K O N A S J E ?

V zadnjih petih letih se je število zaposlenih v Cinkarni zmanjšalo za 600 delavcev. Konec novembra 1991 nas je bilo 1871. Ta številka se mesečno spreminja, saj v decembru pričakujemo še 35 odhodov. Največ izstopov je bilo v skupnih službah pretežno administrativnega kadra, nato v Metalurgiji, Vzdrževanju in Titanovem dioksidu. Skupaj nas je v vsem letu zapustilo 194 delavcev, to je 9,4 odstotka, do konca leta pa bo odstotek poskočil na 10. Razlogi za tako številne odhode so predvsem zaradi upokožitev, v zadnjem času pa so porasli tudi sporazumni odhodi. Od julija, odkar velja sklep delavskega sveta o uvedbi odpravnin, je bilo 120 izstopov iz tega naslova, ne da bi upoštevali tiste, ki so se upokožili predčasno.

Konec leta 1991 se bomo tako približali številki 1830 zaposlenih, to pa je toliko, kolikor nas je bilo leta 1973 ob stoletnici tovarne.

I Z Z A S E D A N J A

D E L A V S K E G A S V E T A

Menda je bila 18. 12. 1991 že predzadnja seja v tej sestavi, kajti delegatom 23. januarja poteče mandat. Zato so morali razpisati postopek za pričetek kandidiranja in volitev. Če bodo delegati v republiški skupščini pohiteli pa morda tudi teh volitev ne bo treba, saj takšen organ v prihodnosti ni več predviden. Kandidate naj bi zbrali do 27. 1., volitve pa bi bile do 12. 2. 1992. Istočasno bodo potekale tudi volitve za funkcionarje v svobodni sindikat.

o s t a n o v a n j i h

Delegati so se seznanili s stanjem na stanovanjskem področju. Cinkarna, ki ima 578 stanovanj je od uveljavitve novega stanovanjskega zakona prodala že 88 stanovanj in izstržila 41 milijonov SLT, vlogo za odkup pa je dalo še 40 imetnikov stanovanjske pravice.

Stanovanja lahko kupijo tudi neimetniki stanovanjske pravice. Cinkarna prodaja po polni ceni (možnost na obroke) stanovanja, ki bodo prosta v januarju. To so stanovanja v velikosti od 43,12 do 71 m² v vrednosti od 1 do 1,6 milijonov SLT in to v: Miličinskega 13, Škapinovi 2 in 3, Veselovi 10, Pod lipami 26, Trubarjevi 28 in Nušičevi 14. Interesenti naj pridejo osebno v Kadrovske službo.

Če se v Cinkarni ne bodo našli interesenti, jih bo ponudila v prodajo drugim ali pa bo dala v najem po profitnih najemninah. Denar, ki ga bo zbrala od prodaje pa bo namenila za nadaljno obnovo stanovanj, nakup novih stanovanj ter dajanje posojil za individualno gradnjo in adaptacijo.

Želimo vam srečno in uspešno novo leto

Stopnje dohodnine:		Opomba: Izračun je napravljen na predpostavki, da se lestvica za mejno vrednost izračuna davka na dohodnino po veljavnem zakonu iz meseca januarja 1991, valorizira za 46 %. Vrednosti se bodo po uradno objavljenih podatkih še spremenile!					
- Če znaša letna osnova Slt:				Izrač. z 10 % olajš.		Izračun brez 10 % olajš.	
nad	do	19 %					
87.670	175.340	16.657 + 28 % nad	87.670	87,670	16,657	87,670	16,657
175.340	350.681	41.205 + 35 % nad	175.340	66,757	18,692	85,517	23,945
350.681	701.361	102.574 + 40 % nad	350.681	154,427	35,349	173,187	40,602
701.361		242.846 + 45 % nad	701.361				
O p i s		Bruto vrednost	Odbitne postavke	Osnova za dohodnino	Znesek davka	že plačan davek	še za plačilo davka
I. VIRI DOHODNINE:							
Osební prejemki:							
- osebni dohodki in nadomestila OD		156,000	37,259	118,741		18,311	
- priložnostno opravljene storitve		10,000	0	10,000		2,000	
- obveznice pri izplačilu OD		7,307	1,703	5,604		789	
- regresi za dopuste		11,454	0	11,454		1,446	
- pokojnina		0	0	0		0	
S k u p a j osebni prejemki		184,761	38,962	145,799		22,546	
Ostali viri dohodnine:							
- dohodki od kmetijstva							
- dohodki iz dejavnosti							
- dohodki od kapitala (dobiček dosežen s prodajo nepremičnin, premičnin in vrednostnih papirjev)		20,000		20,000		3,000	
- dohodki od premoženja (udeležba na dobičku, obresti na posojila in najemnine)		15,000		15,000		2,250	
- dohodki od premoženjskih pravic							
a) avtorski honorarji		3,000	1,200	1,800		225	
b) inovacije (brez odb. post.)		5,000	0	5,000		750	
SKUPAJ viri dohodnine		227,761	40,162	187,599		28,771	
II. OLAJŠAVE:							
8 % od republ. povpr. 155.150 (začas.) za enega otroka				12,412			
povečano za 2 % za vsakega nadaljnjega otroka							
20 % olajšave od 155.150 (začas.) za duševno motenega otroka							
50 % olajšave od 155.150 (začas.) za otroka, traj.nezmož.za delo							
SKUPAJ olajšave				12,412			
III. ODBITKI:							
1. nakup dolgoročnih vrednostnih papirjev							
2. znesek sredstev, vloženi v modern. OS (obrt. dej.)							
3. reinvest. del dobička od dolgoročnega vredn. papirja							
4. znesek sredstev za gradnjo in nakup stanovanj, ipd.					12,000		
5. sredstva vložena v gradnjo majhnih hidroelektrarn itd.							
6. sredstva vložena v vzdrževanje kulturno zgodovinskih spomenikov							
7. sredstva vložena v nakup zdravil, zdrav. pripomoč. ipd.					3,000		
8. sredstva vložena v dopolnilno izobraževanje zavezanca							
9. sredstva vložena v znanstveno raziskovalno delo in razvojno dej.					2,000		
10. sredstva vložena v nakup knjig in učnih pripom. ter umetniških del							
11. plačane članarine političnim strankam in sindikatom					2,400		
12. Plačani prostovoljni denarni prisp. humanitarnim organizacijam					1,000		
S k u p a j (za omejitve 10 % od osn. za doh. - sešt.1 do 12)					18,760		
13. plačani zneski samoprispevka					2,000		
14. letni poprež. OD v RS za 100 %-ne invalide							
15. 8 % popr. OD v RS za zavezanca po 65. letu starosti							
S k u p a j (1 do 15)					20,760		
IV. a. Skupaj izračun davka na doh. z vsemi olajšavami				154,427	35,349	28,771	6,578
IV. b. SKUPAJ izračun davka na doh. brez 10 % olajšav				173,197	40,602	28,771	11,931

Neodvisna programska orodja

postajajo nepogrešljiva za ekonomsko sprejemljiv razvoj računalniško podprtega informacijskega sistema.

Z njimi postajamo zanimivi za širši krog uporabnikov in neodvisni od razvijalcev programske opreme.

S pojavom osebnih računalnikov, ki temeljijo na istem operacijskem sistemu MS DOS, je bila dana osnova za razvoj neodvisnih razvojnih orodij. Proizvajalci programskih orodij so svoje produkte prilagodili istim standardom. Na trgu so se pojavili številni poceni izdelki, ki so jih razvijalci stalno inovirali in dopolnjevali. S prehodom na generacijo računalnikov višje tehnologije AT, so postali zmogljiviji osebni računalniki uporabni za najzahtevnejša razvojna orodja. Velikosti internega in zunanega pomnilnika in periferne enote so postale merilo za uporabo sodobnih razvojnih orodij, ki omogočajo hitro prilagoditev novim pogojem poslovanja, načrtovanja, projekiranja in razvoja novih računalniško podprtih področij dela.

Ta princip so razvijalci programske opreme prenesli tudi v okolja majhnih, srednjih in velikih računalniških sistemov. Računalniški sistemi teh skupin računalnikov so vezani na specifične operacijske sisteme proizvajalcev računalnikov, ki niso vedno najoptimalnejši in najsodobnejši. Neodvisna programska orodja četrte generacije so prilagojena računalniškim sistemom bolj ali manj uspešno. Številni izdelki se razlikujejo po svojih zmogljivostih in zahtevah glede centralnega pomnilnika in zunanjih pomnilniških zmogljivosti. Izbira pravejšega orodja je povezana z obstoječo aparaturo in aplikativno programsko opremo in cilji, ki jih zasledujemo.

Računalniški sistem podjetja je v razredu majhnih sistemov. Z razširitvijo v letošnjem letu je pridobil na zmogljivosti in možnosti nadaljne širitve v dvoprocesorski sistem. Pri izbiri razvojnega orodja četrte generacije, ki bo neodvisen od operacijskega sistema, nas veže sedanja majhnost sistema. Izbrano orodje bo moralo zagotoviti delo na sedanjih

zmogljivostih in mora nuditi široke razvojne možnosti za daljše obdobje. Prehod na srednje velik računalniški sistem je bil zaradi pogojev poslovanja v sedanjih razmerah preložen, čeprav sedanje zmogljivosti ne zadoščajo po odzivnosti in razpoložljivosti sistema. Terminalna mreža je delno sinhrona in delno asinhrona. Kot taka je le delno dobro odzivna. Kompleksna rešitev računalniškega sistema in lokalne mreže je stvar prihodnosti, ko bo jasna tudi bodoča organiziranost podjetja.

Naša prizadevanja so usmerjena v izbor ustreznega razvojnega orodja četrte generacije. V ožjo proučitev so izbrana orodja: ORACLE, POWER HOUSE, PRO IV, PROKIT in INGRES. Končna odločitev bo pogojena z razpoložljivimi kapacitetami našega računalniškega sistema.

Proučili smo možnost uporabe precej razširjenega in kompleksnega razvojnega orodja ORACLE na našem sistemu. Izkazalo se je, da zahteva heterogenost naših računalniško podprtih področij poslovanja večje zmogljivosti računalnika od sedaj razpoložljivih. Manjše zahteve so za orodje PRO IV. Dvodnevna predstavitev v našem podjetju, je prispevala k pozitivni oceni tega orodja. Razpoložljive zmogljivosti računalnika so zadostne, potrebni uvajalni čas je v primerjavi z ostalimi orodji kratek in uporabno je tudi za delo na osebnih računalnikih. Uporabljeni standardi zagotavljajo večjo neodvisnost od razvijalcev programskih rešitev in možnost hitrejših prilagoditev novim zahtevam. Že v tej fazi spoznavanja razvojnih orodij je postalo jasno, da zahteva delo s temi orodji široko poznavanje področij poslovanja in visoko usposobljen kader, ki bo sposoben svoje rešitve plasirati širšemu krogu uporabnikov. S tem zmanjšamo lastne stroške razvoja pri manjšem številu ra-

zvijalcev programske opreme.

Za osvojitve nove razvojne tehnologije bo potrebno dodatno izobraževanje razvijalcev in bodočih uporabnikov. Na pobudo uporabnikov in službe je že stekel izobraževalni cikel za uporabniška orodja. FRAMWORK, WORDSTAR, QUATTRO PRO, PARA-

DOX in MS DOS. V načrtu so še seminarji za zahtevnejša orodja

CAD CAM, MATH CAD in SUPER PROJECT. Predavanja vodijo strokovnjaki podjetja. Na interni razpis se je prijavilo preko sto kandidatov, od katerih jih je 39 že uspešno opravilo seminarje. Tudi v bodoče bomo morali s tovrstnim izobraževanjem ob delu in izven dela še nadaljevati.

Franc SENDELBACH

REZERVIRANO ZA KAKOVOST

Naše prilagajanje Evropi

Samostojnost naše republike je povzročila spremembe tudi na področju standardizacije. Zato je v pripravi nov zakon o tehničnih predpisih in standardizaciji. Osnutek zakona je v javni razpravi.

Zakonu v glavnem lahko očita- mo preveliko navezanost na področje elektrotehnike in premalo upoštevanja specifičnosti v kemiji. Npr. v elektrotehniki je možno predpisati, da bo podatke za certifikacijo produkta pripravil nek centralni akreditiran laboratorij. V kemiji pa bi ustanovitev takega centralnega laboratorija pomenila veliko predrago rešitev. Prav zato je Evropa izdala standarde (45 000), ki določajo način dela v laboratoriju, organizacijo, kadre, izobraževanje, način izdelave metod, uporabo referenčnih standardov, opremo itd. Če laboratorij zadosti tem pogojem, se ga akreditira za določene analize in meritve. Na tak način odpravi nastanek novih laboratorijskih zmogljivosti. Takega razmišljanja v tem našem osnutku zakona ni.

Naša vlada se skuša z organizacijo prilagoditi zahtevam Evrope. Za enotnost sistema standardizacije skrbi Nacionalni svet, Strokovna komisija in Urad za standardizacijo in meroslovje. Nacionalni svet ima nalogo voditi politiko standardizacije v skladu z razvojem v Sloveniji. Nacionalni svet sestavljajo ministri in direktor Urada za standardizacijo in meroslovje. Strokovne komisije usmerjajo in nadzorujejo urad, pripravljajo in usklajujejo standarde z mednarodnimi standardi.

Največji koraki so torej narajeni. Zdaj pa se moramo vsi skupaj ukvarjati tudi z operacionalizacijo te politike. V tem trenutku na področju sistemov kakovosti še ne zamujamo preveč v primerjavi z Evropo. Seveda pa sistemi kakovosti sami po sebi ne pomenijo boljše kakovosti kar čez noč. Sistemi omogočajo dvig kakovosti v obliki špirale (bolj ali manj strme). Vse izboljšave proizvodnje bodo zahtevale tudi večja ali manjša vlaganja, kar pa bo v prihodnje problem. Evropa torej je in ni blizu.

Bralca bo najbrž pretresla izjava, da še ne zamujamo za Evropo z uporabo standardov. Veliko velikih koncernov v Evropi objavlja članke v strokovni literaturi in tam se da razbrati, kako daleč so pri uporabi ISO standardov. Drugo potrditev pa sem dobila na seminarju v Grazu: »QS - poslovniki v kemijskem laboratoriju«. Avstrijci so bili slabše informirani od nas. Nemci so ta predavanja pripravili, vendar njihov položaj v evropski organizacijski shemi še ni določen.

Če torej na področju vzpostavljanja sistemov kakovosti še ne zamujamo, potem je prav, da te aktualnosti za nobeno ceno ne zapravimo. Lahko, da bodo ti certifikati pomenili veliko prednost na trgu pred drugimi tekmeci.

Mija MARIN

Slovensko gospodarstvo, Evropa in mi

Evropa je odprla novo obdobje, v katerem se nihče popolnoma ne znajde. Temu je pripomogla dosedanja jugoslovanska nesposobnost, da nismo sledili dovolj, kaj se dogaja v Evropi. Izhod je samo eden, in sicer da se rekonstruiramo na raven čimvečje kompatibilnosti z ES, ne čakajoč na polnopravnost našega članstva. Sedaj smo samostojni in ne more biti izgovorov, da ne vemo, kaj nam je storiti.

ES uvaja »enotne minimalne pogoje« varstva okolja. S tem želi predvsem odpraviti gospodarske motnje in neenotne pogoje gospodarjenja. Za nas je pomembno predvsem to, da so ti pogoji bistveno ostrejši, kot so trenutno veljavni. Zato je bil interes slovenskega gospodarstva, da ob sprejemanju osnutka novega krovnega Zakona o varstvu okolja pozna podzakonske predpise in oceno izvedljivosti.

Za Slovenijo je bila značilna dolgoletna nepovezanost med cilji gospodarstva in cilji varstva okolja. ES bo na svojem enotnem trgu izločevala podcenjene izdelke zaradi nespoštovanja zahtev varstva okolja. Sem spadajo tudi izdelki slovenske industrije, v katerih je vgrajeno preveč energije, katerih proizvodnja je vezana z velikim obremenjevanjem okolja, nastankom odpadkov, ki tudi na račun okolja in družbe »nekontrolirano izginjajo«. V CINKARNI smo po podatkih PE Energetika za leto 1990, porabili 2,69 GJ primarne energije na 100 DEM družbenega proizvoda.

Tudi materialne in tehnološke pomoči, ki jo nudi ES, da bi skupaj z vzhodno Evropo »počistili svoje hiše« ni za pričakovati na osnovi improvizacij, za katere smo še vedno mojstri, ampak le na osnovi strokovnih rešitev, ki »slepo spoštujejo« regulativo ES. Vse pa mora sloneti na spoznanju, da so pogoji varovanja okolja del pogojev gospodarjenja, navzlic strahu, da bodo ekološki predpisi prizadeli konkurenčnost. Iz izkušnje razvitih zahodnih držav je znano, da so stroški, ki so potrebni, da izdelek ustreza zahtevnejšim standardom, manjši od pričakovanih. To pa pomeni, da v industriji ne bi smelo biti odpora.

Vse naštetu pa utemeljuje potrebo, da čimprej izenačimo pogoje varstva okolja s pogoji v ES in da z delovanjem pravne države ter njene vloge na področju varstva okolja, nehamo

ogroziti naravne danosti in razvoj Slovenije. Od države Slovenije pa pričakujemo aktivno delo, ne samo v njeni represivni, temveč predvsem v stimulatívni funkciji. Pri tem je pomembno opozoriti predvsem na naslednja »orodja varstva okolja«:

1. PREIZKUŠNJA SKLADNOSTI Z OKOLJEM

obsega oceno vplivov na okolje: pri novih posegih, pri presoji tehnologij, pri izbiri in pri izdelavi sanacij obstoječih tržno in ekonomsko uveljavljenih, tradicionalnih proizvodov. Uspešen poskus sprejemljivosti CINKARNE v Celju smo naredili leta 1986 s strategijo dolgoročnega razvojnega programa.

2. INFORMATIKA IN EKOLOGIJA

Predpogoj za kakršnokoli načrtovanje razvoja za celovit sistem gospodarjenja z naravnimi viri in upravljanje s prostorom je, da država Slovenija predvidi »robne pogoje« za razvoj gospodarskih dejavnosti. Podjetja - onesnaževalci pa morajo vgraditi vse stroške obremenitve okolja v ceno svojih izdelkov, za kar pa morajo imeti razvit informacijski sistem. V CINKARNI že obstoja informacijski sistem varstva okolja. V idejnem projektu pa je še predviden celovit Ekološko informacijski center.

3. OKOLJU PRIJAZNEJŠI IZDELKI

V pripravi je slovenska EKO - označba izdelkov, ki mora povzeti Pravilnik ES za dodeljevanje EKO - znaka, za ekološko alternativne izdelke. V CINKARNI je v pripravi nekaj proizvodov, ki bodo konkurirali za ta znak.

4. EKOLOŠKA REVIZIJA

Vzporedno s presojami sposobnosti po kakovostnih kriterijih ISO standardov se podjetja na zahodu prostovoljno odločajo za presojeno ogroženosti ali »ekološko revizijo«. Rezultat je tudi tukaj sistematična, doku-

mentirana in objektivna ocena o tem, kako poslovodstvo podjetja skupaj s svojo organizacijo in tehnologijo, izpolnjuje zahtevane ekološke standarde, normative in varnostno zaščitne ukrepe v primeru nesreč, posebej ekoloških. Takšen pregled hkrati služi kot eno izmed »managerskih orodij« za snovanje programskih usmeritev nadaljnjega razvoja

- restrukturiranja podjetja. V CINKARNI je bila po tem vzoru narejena Ekološka in varnostno zaščitna ocena, že leta 1984.

Vse to pomeni, da varstvo okolja ne more biti zaviralni faktor razvoja, temveč spodbuda za novo inovativnost in ustvarjalnost v čistem okolju.

Dani PODPEČAN

Menda se bo Cinkarna preusmerila v turizem! Lokacijo za navtični turizem že imamo, samo jahte so še na kolesih.

Odpraševanje sušilnice železovega sulfata

Sanacijski program za zmanjšanje emisije trdnih delcev iz sušilnice železovega sulfata poteka po predvidenem terminskem planu.

Po uspešno zaključeni prvi fazi, ki je obsegala vzpostavitev obstoječega delovanja in izdelavo sanacijskega programa, smo v okviru druge faze vgradili regulator delovanja Venturi pralnika plinov in naročili odstranjevalec kapljic.

Z regulatorjem smo omogočili optimiziranje procesa pranja, kontrolo delovanja in zapis - dokazilo za inšpekcijske službe, da odpraševalna naprava v redu obratuje.

Odstranjevalec kapljic obsega cel eliminatorski sistem izločanja vodnih kapljic s pralnim sistemom, ki bo na vsakih 10 minut opral eliminatorje. Med ponudbami smo izbrali podjetje ESOT/CE, ki je v CINKARNI že opravljalo dela na izgradnji in rekonstrukciji ter modernizaciji hladilnih stolpov F-kislina in PE Energetike. Izbrana ponudba je bila najcenejša in celovita. Za ceno 27.500 DEM tolarke protivrednosti bomo v marcu 1992 odstranjevalec že preizkušali in prevzeli. Pričakujemo zago-

tovljeno učinkovitost eliminatorskega sistema in emisijo trdnih snovi pod dovoljeno mejno emisijsko koncentracijo MEK = 50 mg prahu/m³.

Predčasno smo tudi opravili poskusno zamenjavo izvora vode za pranje z nadomestivijo dosedanje filtrirane tehnološke vode, z odpadno vodo iz dekanterjev nevtralizacije TiO₂. Zamenjavo je opravilo OVO vzdrževanje za Metalurgijo. Poskusno obratovanje je potrebno za potrditev, da odpadna voda iz nevtralizacije TiO₂, ki je nasičena s sadrovica, ne bo povzročala dodatnih oblog na Venturi pralcu. Pri obratovanju 400 ur na mesec bo letni prihranek do 25.000 DEM tolarke protivrednosti na leto, če bo zamenjava uspešno zaključena in potrjena. Ta investicija bo v tem primeru vrnjena v 4. mesecih pri trenutnih cenah. V nadaljnjem obratovanju sušilnice pa to privarčevanje pomeni neposredno znižanje stroškov.

Dani PODPEČAN

Onesnaženost zraka v Celju v prihajajoči zimi

Cinkarna je od prejšnje zimske sezone spet zmanjšala svojo emisijo škodljivih snovi, predvsem z modernizacijo ferosulfatne linije KKČ, po novem F kisline.

V diagramu je prikazano zmanjšanje emisije SO₂ po letih, vključno z zmanjšanjem najprej v letošnjih prvih treh mesecih zaradi zmanjšane proizvodnje v Cinkarni, potem pa še nadaljnje zmanjšanje po začetku obratovanja modernizirane linije za proizvodnjo žveplove kisline.

Tudi pozimi pričakujemo take emisije, še posebno, ker se je vsaj za dva meseca ustavil obrat BaS.

V Celju je bilo letošnje leto narejenih okrog 200 novih priključkov na zemeljski plin v gospodinjstvih, poleg tega pa je šlo nekaj večjih kotlovnice na plin. Pravijo, da je to sicer manjši delež med celjskimi kurilnicami, pa še ti verjetno ne bodo kurili dragega plina, pač pa se bodo odločili za cenejšo varianto - premog.

Kljub temu, da ima Cinkarna res minimalno emisijo SO₂, pa

se v mestu to čisto nič ne pozna. Z začetkom kurilne sezone se spet začenejo onesnaženi dnevi. Tako smo imeli v centru mesta do 6. decembra že devet dni prekomerne koncentracije SO₂, medtem ko v bližini Cinkarne beležimo le en dan nekoliko višje povprečje kot je mejna koncentracija, hkrati pa nižje kot je bilo tisti dan v mestu.

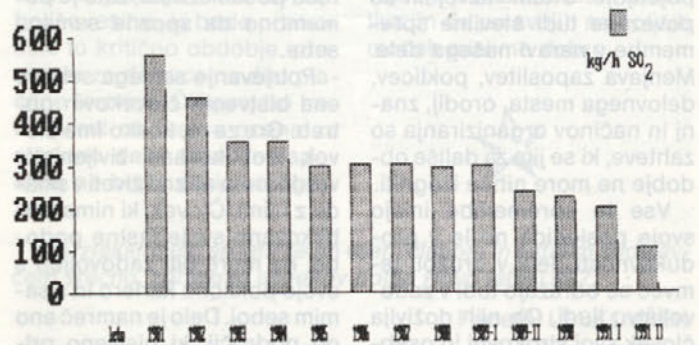
Pojmovanje onesnaženosti zraka se je v Celju vrnilo za 20 let nazaj, saj spet velja za edini škodljivi element v zraku žveplov dioksid in zato je Cinkarna edina med tovarnami, ki bo morala v primeru kritične onesnaženosti zraka omejevati svojo proizvodnjo. Pa še to samo za boljši občutek, saj se v mestu zaradi tega ne bo nič izboljšal zrak.

Vida PLANINŠEK

Zniževanje skupne emisije SO₂ iz Cinkarne

Zadnje znižanje je predvsem na račun modernizacije proizvodnje žveplove kisline.

leto	kg/h SO ₂
1981	562.2
1982	459.3
1983	357.3
1984	355.3
1985	298.9
1986	301.0
1987	302.6
1988	292.9
1989-I	298.9
1989-II	236.0
1990	224.5
1991-I	198.0
1991-II	102.2

Najcenejše daljinsko ogrevanje

Z rekonstrukcijo in modernizacijo F-linije za proizvodnjo žveplove kisline smo pridobili možnost priprave vroče vode z izkoriščanjem odpadne toplote. Trenutno se le majhen del te toplote koristno uporabi za ogrevanje napajalne vode za parna kotla F in S-kisline. Zato je generalni direktor imenoval projektno skupino za integriranje odpadne toplote in tehnologije v toplotno bilanco CINKARNE in mesta Celja.

Prvi cilj projekta je izdelati predinvesticijsko študijo, ki naj bi predvidela vrstni red investicijskih odločitev. Študija bo temeljila na minimalni ravni proizvodnje F in S-kisline, optimirani na lastno porabo žveplove kisline v proizvodnji TiO₂, ki je v zadnjih letih v deležu okrog 50 odstotkov in prognozo zahtev trga.

V drugem cilju smo si zastavili, da z obravnavanimi viri prednostno pokrijemo cinkarniške možnosti in potrebe. Tako bi vročo napajalno vodo porabili do 50 odstotkov za parna kotla F in S-kisline ter za kotlovnico PE Energetika. Ostali del pa bi porabili za daljinsko ogrevanje posameznih kompleksov, ki imajo svoje parne toplotne podpostaje, kot je Marketing s skladišči, Transport z večnamenskim objektom, Nova valjarna... V ta namen bodo v predinvesticijski študiji podane rešitve in pripadajoča investicijska vlaganja.

ski študiji podane rešitve in pripadajoča investicijska vlaganja.

Pri tretjem cilju pa bo v študiji predlagana vročevodna povezava odpadne toplote S-kisline za polletno obratovanje v zimskem obdobju s Komunalo Celje - Toplotno oskrbo.

Ekonomsko upravičenost predlaganih investicijskih vlaganj bo predinvesticijska študija podala za vsako rešitev v predvidenem času, ki je potreben, da se vlaganja vrnejo, na osnovi predvidenega prihodka energije, ki bo podana s ceno sodčka nafte.

Tako se bomo s sekundarnim sistemom vročevodnega daljinskega ogrevanja, primarni parni še ostane, tudi v CINKARNI vključili v najcenejše daljinsko ogrevanje.

Dani PODPEČAN

Kislost padavin v letu 1991

Z zbiranjem in analizo padavin smo se v Službi za varstvo okolja ukvarjali že leta 1984, 1985 in 1986. Analize smo delali dnevno, kadar je pač deževalo ali snežilo. Pri analizah, ki se delajo le enkrat mesečno, je prisoten vpliv primesi v padavinah, na primer prahu, ki zvišuje pH padavin, ko čakajo en mesec na analizo, zato je med mesečnimi in dnevnimi vzorci razlika.

Normalni pH padavin je 5,4 do 5,6 zaradi raztopljenega CO₂ iz zraka. Kako se je v Celju gibala vrednost pH v letih analiz, nam pokaže naslednja tabela:

leto	merilno obdobje	najnižja vred.	najvišja vred.
1984	januar - februar	4,3	6,9
1985	julij - december	4,2	7,0
1986	januar - december	3,5	7,8
1991	januar - november	4,0	7,2

Padavine, ki imajo pH med 4 in 5, so srednje kisle padavine. Take padavine so pogosto pri nas pa tudi drugod po svetu. Takih padavin smo imeli okrog 40 odstotkov. Povečana škodljivost padavin se začne pod pH 4,2, ker se pri tej kislosti začne raztapljati aluminij, ki je v tleh vezan, in postane strupen za rastline in mikroorganizme v tleh. Takih padavin smo imeli v vseh štirih merilnih obdobjih skupaj 4 odstotke.

Leta 1986 smo želeli na Hidrometeorološkem zavodu v

Ljubljani dobiti strokovno mnenje, od kod prihajajo kisle padavine. Odgovor je bil, da to ni lokalni vpliv, pač pa prihajajo z daljinskim transportom, vendar pa imajo oni premalo podatkov, da bi na vprašanje lahko zanesljivo odgovorili. Najbolj seveda presenečajo nizke vrednosti poleti. Tudi to je eden od pojavov, ki jih bo človek verjetno težko kdaj razčistil. Seveda pa so vedno možne spekulacije.

Vida PLANINŠEK

Spoznavanje samega sebe

Spoznavanje samega sebe je zahtevna in nikoli končana naloga. Pri tem večkrat trčimo ob nevidne ovire, ki nam branijo sprejeti nekatera spoznanja. Ugodneje je reči, da so za mojo usodo krivi drugi in se izogniti kakšnemukoli spreminjanju samega sebe.

Hitrost razvoja na vseh področjih življenja, ki smo mu priča v zadnjih desetletjih, ne poenjuje. S tem razvojem so povezane tudi številne spremembe v naravi našega dela. Menjava zaposlitev, poklicev, delovnega mesta, orodij, znanj in načinov organiziranja so zahteve, ki se jim za daljše obdobje ne more nihče izogniti.

Vse te spremembe imajo svoje posledice ne le v produktivnosti dela v družbi, temveč se odražajo tudi v zadovoljstvu ljudi. Ob njih doživlja človek svoj strokovni in osebnostni razvoj, po drugi strani pa so spremembe (tudi pozitivne) izvor najrazličnejših stresov. Za družbo je vsekakor pomembno, da zna čim boljje izkoristiti obstoječi človeški potencial in z njim pospeševati razvoj. Pomembno pa je tudi zmanjševati spremljajoče ne-

gativne pojave razvoja (brezposelnost, stresa, bolezni, od-tujenost). Oboje je tudi v intere-su posameznika, zato je po-membno da spozna samega sebe.

Potrjevanje samega sebe je ena bistvenih človekovih potreb. Gre za to, koliko ima človek izoblikovane življenjske vrednote in ali zna živeti v skladu z njimi. Človek, ki nima izoblikovane svoje lastne podobe, ne more biti zadovoljen s svojo poklicno kariero in s samim seboj. Delo je namreč eno od področij, ki bistveno prispeva k oblikovanju lastne podobe.

Kot delna pomoč pri poznavanju samega sebe v nadaljevanju prilagamo vprašalnik o »spoznavanju svojih spretnosti in zmožnosti« vključno z vrednotenjem.

Alenka PREGELJ

Spoznavanje svojih spretnosti in zmožnosti

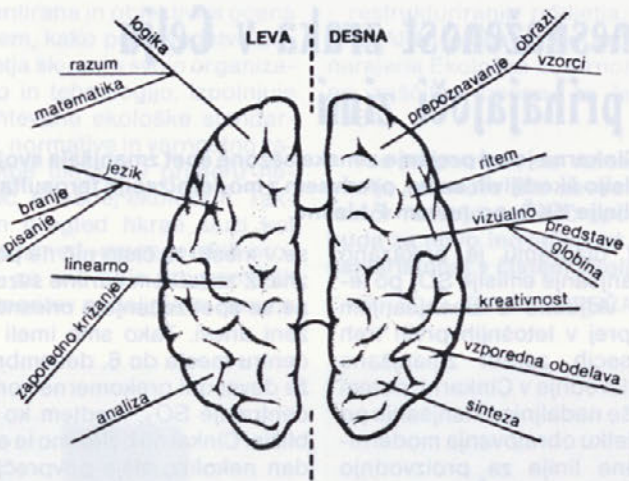
Ocenite, koliko ste zmožni opravljati spodaj navedene naloge.

Uporabite oceno:

- 4 - če ste zelo spretni pri opravljanju naloge
- 3 - če ste pri opravljanju naloge normalno spretni
- 2 - če ste pri opravljanju naloge zadovoljivo spretni
- 1 - če ste premalo usposobljeni za to nalogo

Naloge:

1. Zapomnite si številke
2. Risati ljudi in situacije
3. Spodbujati ljudi h govorenju
4. Voziti avtomobil ali motor
5. Brati in slediti risbe, diagrame, navodila
6. Ustvarjati, oblikovati, videti nove alternative
7. Delati v skupini ali javnosti
8. Vzdrževati fizično kondicijo
9. Raziskovati, zbirati informacije
10. Ustvarjalno uporabljati barve
11. Poučevati ali trenirati ljudi
12. Uporabljati ročna orodja
13. Hitro računati na pamet
14. Izražati misli ali čustva s sliko ali risbo
15. Prodajati, se dogovarjati, prepričati
16. Natančno in hitro delati s predmeti
17. Upravljalni z denarjem
18. Igrati glasbo
19. Biti občutljiv za čustva ljudi
20. Sestavljati stvari, stroje, pohištvo
21. Iskati informacije v tekstu
22. Hitro oceniti ljudi in situacije
23. Organizirati ljudi
24. Popravljati gospodinjske stroje
25. Organizirati, razporejati, urejevati stvari
26. Imeti občutek ali intuicijo, uganiti pomen
27. Poslušati

Specializacija funkcij leve in desne možganske poloble

28. Pomagati graditi hišo
29. Reševati probleme in uganke
30. Sestavljati spise
31. Skrbeti za ljudi, biti prijazen z ljudmi
32. Odkrivati, kako stvari delujejo
33. Kontrolirati in ocenjevati kakovost izdelkov
34. Improvizirati, se znajti pri reševanju problemov
35. Pomagati drugim
36. Biti telesno močan
37. Spoznavati in oceniti probleme
38. Oblikovati stvari in materiale
39. Napraviti prvi korak v medsebojnih razmerjih
40. Usklajevati delo rok z vidom, zadevati tarčo
41. Računati
42. Izražati čustva z obrazom, glasom, telesom
43. Spodbujati ljudi k spremembam
44. Fizično hitro reagirati
45. Analizirati, urejati, preiskovati informacije
46. Ustvarjalno delati s prostorom in oblikami
47. Znati pohvaliti ali spodbujati ljudi
48. Biti ročno spreten
49. Točno opazovati in preiskovati podrobnosti
50. Razvijati ideje drugih ljudi
51. Motivirati in spodbujati ljudi
52. Usklajevati gibe, biti telesno okreten
53. Reševati teste ali vprašalnike
54. Iskati ideje v besedilu
55. Voditi in usmerjati ljudi
56. Uporabljati razne domače stroje

Vsota ocen pri točkah 1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37, 41, 45, 49, 53 izraža vašo kompetentnost pri delu s PODATKI.

Vsota ocen pri točkah 2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38, 42, 46, 50, 54 izraža vašo kompetentnost pri delu z IDEJAMI.

Vsota ocen pri točkah 3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39, 43, 47, 51, 55 izraža vašo kompetentnost z LJUDMI.

Vsota ocen pri točkah 4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40, 44, 48, 52, 56 izraža vašo kompetentnost pri delu S STVARI.

Kaj pomenijo rezultati:

56-40 točk: Na tem področju so vaše zmožnosti visoko razvite, zato je mogoče pričakovati, da boste te naloge nadpovprečno dobro obvladali.

39-20 točk: Na tem področju imate dobro razvite spretnosti, zato je mogoče pričakovati, da boste te naloge povprečno obvladovali.

19 in manj točk: Na tem področju vaše spretnosti niso razvite. Možno je, da niste bili motivirani za njihov razvoj, da nimate ustreznih sposobnosti ali pa da doslej niste bili v situaciji, ki bi vas spodbujala k njihovem razvoju.

Sindikat v nehvaležnem obdobju

Že sam naslov sestavka, ki mi ga je ponudila urednica, daje slutiti, da bo vsebina eno samo tarnanje.

V grobem gledano, je delo v sindikatu zanimivo, vendar tudi nehvaležno. To najbolj vedo člani predsedstva in zaupniki. Vsi funkcijo opravljamo neprofesionalno, to je ob svojem rednem delu.

Članstvo od nas pričakuje vedno več, smo pa pogosto nagrajani le s kritiko. Zavedamo se, da se mnogokrat preveč ukvarjamo sami s seboj. Res pa je, da se pri nas družba spreminja tako rekoč iz temeljev, za sindikat pa ostajajo enaka načela kot do sedaj, le da je delovanje v njem drugačno.

Delavec v teh časih potrebuje varnost bolj kot kdajkoli, ravno zaradi nenehno spreminjajoče se zakonodaje in prehoda v drugo obliko lastnine podjetij.

S sprejetjem repubiškega zakona o delovnih razmerjih in splošne kolektivne pogodbe, ima sindikat za svoje delovanje legitimnost, partnerstva na ravni podjetja pa še ne.

Sodelovanje z vodstvom podjetja je po naši oceni na solidni ravni. S strani strokovnih služb imamo zagotovljeno servisiranje naših potreb. O problematiki reševanja tehnoloških viškov redno sodelujemo s kadrovsko službo. K sreči je bila v našem podjetju že v preteklosti zasnovana restriktivna politika zaposlovanja, tako da

sedaj na tem področju ni večjih pretresov.

Pri spremljanju gibanj osebnih dohodkov ugotovljamo, da ne moremo biti povsem zadovoljni. Tolažba, da »plačo« vsaj redno dobivamo na planirani izplačilni dan, nas ne more v celoti zadovoljiti.

Pri reševanju prošelj za kredit opazamo, da je standard naših delavcev precej načet. Vse več je tudi prošelj za dodeljevanje socialne pomoči. Stiske so čedalje večje. Treba bo najti boljše rešitve, ki bodo premostile to kritično obdobje, predvsem za delavce na dnu plačilne lestvice. Čimprej bo treba preiti na realno oceno za storjeno delo, tako da zaposleni ne bodo socialno ogroženi.

Ob iztekajočem se letu želim vsem članom in ostalim sodelavcem srečno, zdravo in uspehov polno Novo leto 1992.

Friderik LESKOVŠEK

Posloveli so se

ŠTEFAN VARJAČIČ se je v avgustu invalidsko upokojil. V Cinkarni je pustil 30 let. Najprej je delal v Mrtvi pražarni, nato v Cinkovem prahu, potem pa na Thede bobnih. Zadnjih nekaj mesecev je delal v Keramiki. Najtežje, pravi, je bilo v Pražarni, pa tudi v Cinkovem prahu so bili težki pogoji dela. Delal je triizmensko. Doma je v Petrovčah, če mu bo dopuščal čas, bo urejal vrt in »brajdo«. Cinkarnarjem pa želi veliko delovnih uspehov.

ALOJZ JUNEŽ, rojen leta 1939 iz Loke pri Žusmu. Prvih devet let je delal v Celju pri sodniku, kjer je upravljal sadovnjak in vinograd. Od leta 1966, ko je prišel v Cinkarno, je delal v Kemiji skoraj v vseh obratih v štirih izmenah. Zadnjih osem let je moral zaradi slabega zdravja delati kot kurir. Težko življenje je za njim, ker pa ima veselje do narave, tudi delovnih navad in volje mu ne manjka, bo rad malo kmetoval.

NIKOLIJA PETROČIČ, se je v Cinkarni zaposlila leta 1985 v samskem domu kot sobarica. Po rodu je iz Krajine, upokojena pa je bila invalidsko. Pravi, da se bo vrnila domov, ko bo mir. Tam ima hišo.

V avgustu se je upokojil tudi **ALOJZ KOVAČ**.

MIRKO PAVIČ rojen leta 1950, je najprej delal v Komunalnem podjetju v Krapini, od koder je tudi doma. Ko je prišel iz JLA, se je zaposlil v glinokopu v Podčetrtku. Leta 1972, se je zaposlil v Cinkarni v obratu Keramika in tam delal do upokojitve. V tej sredini je bil zadovoljen, zato je hvaležen vodji obrata. Ker je invalid, bo doma predvsem počival.

V septembru so se upokojili še:

SLAVKO KLAUŠKI, rojen leta 1957 (upokojil se je invalidsko) iz Hama na Sotli. V Cinkarni je delal 7 let kot vzdrževalec v samskem domu.

FRANC KOREZ, rojen 1937 leta iz Podlehnik. V Cinkarni je delal 18 let kot kopalničar v splošni službi.

V oktobru sta se upokojila še **FRANC KODRIČ** iz Titanovega dioksida in **FRANC HABJANIČ** iz Kemije.

MILORAD KUKIČ, rojen leta 1936, je v Cinkarni začel leta 1959 v stari pražarni. Nato je bil skoraj 10 let v topilnici. Povedal je, da se je topilničarjem takrat poznalo, na kateri strani je metal v peč, ker je bil po tisti strani rdeč. Ta rdečica tudi potem še dolgo ni minila. Do leta 1972 je nato delal na PIKu, potem pa so ga za mesec dni poslali v francosko firmo titanovega dioksida. Do upokojitve je delal v proizvodnji titanovega dioksida najprej na redukciji, nato na razklopu, potem pa je bil izmenovodja. Povedal je, da ga je pot zanesla iz Banja Luke preko Jesenic in Zidanega Mostu v Celje, kjer si je ustvaril dom in družino.

Samo nekaj dni sta žal bila upokojena naša dolgoletna sodelavca, ki smo ju mladane poznali vsi, to sta bila **JAKOB KOROŠEČ** - TELEFONIST JAKI in **FRANC ČERVAN** - TRGOVSKI POTNIK IN PRODAJNI REFERENT. Zapustila sta nas mnogo prerano.

Če boste silvestrovali doma

Najbolj nora noč v letu se bliža in vsak bo poskrbel, da bo minila v vzdušju, ki pripada samo tej noči. Ob takšnih priložnostih je potrebno tudi vsaj kolikor toliko dobro jesti in piti, zato smo za nasvet prosili vodjo naše kuhinje, gospoda Borisa Mavca, ki se je ljubeznivo odzval naših prošnji in za vas pripravil Silvestrsko večerjo, ki ni ne predraga, (poceni sicer tudi ne, saj vemo, kakšne so cene) in predvsem ni preveč zapletena, da bi nam na zadnjo noč delala preglavice.

Da bi se lahko sprostili, naš kuhar predlaga hladni bife. V tem primeru si boste stregli sami in še zabavno bo. To pa pomeni, da si morate vse pripraviti prej.

HLADNI SILVESTRSKI BIFE

FRIKARDO: Vzamemo najtrši del svinjskega stegna, vanj našpikamo zelenjavo (korenje, peteršilj, kisle kumare) v obliki mozaika. Vanj lahko vstavimo tudi trdo kuhana jajca, tako da v meso zarežemo žepek v širini jajca. Za srednje veliko svinjsko meso potrebujemo tri jajca. To imenujemo Štefani.

Pri pečenju pečenke svetujemo, da naredite 25 do 30 dkg zrezek in ga zvijete v obliko rolade. Pred tem ga solite in namažete z nadevom: na primer mesne obrezline zmeljete, začinite in povaljate v jajcu. K pečenki ponudimo razne solate, od francoske do kisle zelenjave.

Lahko naredimo tudi LÜKARSKO MESO:

Svinjsko ribico ločimo od kosti hrbta. Kuhamo jo v jušni zelenjavi. Vreti mora počasi in se v tej vodi tudi ohladiti. Nato pripravimo marinado. Za marinado potrebujete (za 10 oseb) 2 kg hrbta s kostmi, 15 dkg jušne zelenjave, 0,20 dkg čebule, 0,20 dkg korenja, 0,15 dkg olja, 0,8 dkg mleto paprike, 0,10 dkg paradižnikove meze, 0,15 dkg kislh kumaric, lovor, cel poper, sol, 2 dcl bele vina, 1 l juhe od mesa in vinski kis po okusu. Za dekoracijo pa paradižnik, šampinjone, drobnjak ali trdo kuhana jajca.

Priprava marinade:

Čebulo zasteklenimo, nato dodamo na kolobarje zrezano korenje, mleto papriko, mezo, na kolobarje narezane kisle kumarice ter začimbe. To zalijemo z juho in kuhamo, dokler ni korenček mehak. Če imate radi pekoče, dodajte ferone ali več paprike. Ohladi-

mo in odcedimo. Gosto marinado zlijemo na krožnik, povrhu naložimo zelenjavo, nanjo pa na tanke rezine zrezano meso. Omako oblijemo okrog in okrasimo z jajci, paradižnikom in šampinjoni. K lükarskemu mesu gredo bela suha vina in dober kruh.

Zatem lahko ponudimo tudi slano in sladko pecivo, razne minjone ali rolade.

Pri pecivu lahko naredite kakšno OMLETO PRESENEČENJA. Ta sodi k topli večerji. Za silvestrski večer je prav zanimiva, ker jo lahko pri-

zremo. Pripravimo pa jo tako, da spečemo biskvit, tako kot za rolado (za prst debelo). V ohlajenega zavijemo sladoto. Tri spenjene beljake (za dve osebi), v katerega počasi vmešamo sladkor kristal, namažemo po pripravljeni roladi. Vse to za nekaj minut zapečemo na 250°C, da porjavi. Nato polijemo s toplim rumom (ta ne sme zavreti). Tako pripravljeno omleto lahko prižgemo.

Pri pripravi jedi vam želimo dober tek in predvsem prijeten silvestrski večer.

Vaš kuhar Boris MAVEC

MOJE PISMO DEDKU MRAZU

Dragi, najdražji Dedek Mraz!

Časi niso niti tolikanj težki, bolj so čudni in nikar se ne križaj preveč, ko boš zapuščal svoje ledeno Triglavsko brezno. Toplo se obleci, zdaj je tu doli hladneje, kot v tvojih strminah in tudi po naših domovih ni prida bolje. Pa kar k mojim željam. Smučk mi nikar ne nosi, ker si dragocenih smučarskih počitnic ne bom mogel privoščiti, niti dnevnih kart na naših slavnih smučiščih. Tudi drsalk mi ne nosi, letos smo že dovolj nadrsali. Ne nosi olja, moke in sladkorja, ker ta prehrana redi, jaz pa hočem ostati vitek in lahek, da bom strgal manj čevljev, raje mi prinesi kako kilco kafeta, da bom buden, če se slučajno prithotapijo obljubljeni lepši časi. Zame bi bilo to dovolj, raje prinesi še kaj moji fabrkci. Pameti ne nosi, raje zvrhan koš sreče. Le kaj ti pomaga um, če nimaš sreče? V PROIZVODNJO jim pripelji vsaj eno pošiljko prvovrstnega materiala, v MARKETING pa enega bogatega kupca, ki bo pokupil zaloge in nakazal peneze, NABAVO osreči s kakim dobaviteljem, ki ne bo zahteval takojšnjega plačila, RAZVOJNIKOM položi pod smrekco kako idejo, in odnesi tisti obsežni Pravilnik o inovacijah, tam pa pusti nekaj tolarjev za motivacije in v UREDNIŠTVO prinesi kako kilco tolerance.

Lepo te pozdravljam!

Tvoja pisunka

Bomo postali zamorci?

Vsaka uspešna organizacija ima tri glavne strateške cilje: profit, rast in preživetje. Preživetje je pogoj za profit, rast pa je splošen način za povečanje profita. Dolgoročno doseganje profita je osnovni cilj, ki ga določajo naslednji dejavniki: stanje na trgu, inovacije, produktivnost, fizični in finančni viri, uspešnost, prilagodljivost in razvoj managerjev ter tudi zavest delavcev.

Vsaka organizacija pozna vzpone in padce, zato mora z največjo skrbjo redno spremljati življenjske cikle svojih proizvodov in storitev. Njena rast se ustavi, če z različnimi ukrepi ne sproži ustreznih razvojnih aktivnosti v posameznih poslovnih funkcijah. Z razvojnimi projekti, ki nastanejo na podlagi ugotovitev o strateškem razvoju (torej strategije) organizacije, ki jih sprožimo v ustreznem trenutku, lahko podaljšujemo fazo rasti podjetja. Iz tega sledi, da je zelo pomembno, kako bomo določili naloge in cilje posameznih dejavnosti - tudi razvoja.

Razvoj mora biti močno povezan z ostalimi poslovnimi funkcijami. Iz njih mora dobivati predloge za svoje nadaljnje delo, hkrati pa jih mora dajati tudi sam.

Ker je od razvojne dejavnosti odvisna tudi rast podjetja, je ne bi smeli zanemarjati. Ko ne bomo imeli več svojih izdelkov, v katerih bodo naše ideje in naše znanje, potem nam bodo ostali le še lon posli. Rast podjetja se bo ustavila, mi pa bomo poceni delovna sila (ali v žargonu - zamorci) za vse tiste, ki bodo pametnejši od nas.

POTOPIS

Sanje, ki se imenujejo Peru

(Nadaljevanje iz prejšnje številke)

Razvezala sva se in nadaljevala nekaj časa vsak po svoje. Z višino je rasla tudi naklonina. Počasi sva »rinila«¹ proti vrhu. Nekajkrat me je že prijelo, da bi se vrnil, toda moja trma je vedno prevladala nad razumom. Pod vršno glavo, že precej pozno popoldan, se mi je od utrujenosti dozdevalo, da nisva sama, temveč da smo trije. Po malo daljšem počitku sem si toliko opomogel, da sem lahko nadaljeval z vzponom.

Med tem časom se mi je soplezalec že precej oddaljil. Že skoraj v polni temi, malo pod vrhom, sem srečal Jožeta, ki je že sestopal. Debelo uro me je čakal na vrhu-izredno dejanje. Ob 18.30 stopim tudi sam na tako željeni vrh, toda začuda, nič velikega se ni dogajalo v meni, preveč sem utrujen, to bo prišlo za mano. Gledam v nebo in iščem »svojo zvezdo«. V polni temi napravim dva posnetka in se odpravim navzdol. Po nekaj minu-

Indijanka pri vsakdanjem opravilu »Bog pomagaj«

tah sem pri kolegu, ki že koplje snežno luknjo na višini 6000 m. To počneva, da se vsaj malce umakneva vetru, saj sva brez puhaste spalne vreče. Če bi sestopala, zaradi utrujenosti verjetno ne bi dosegla šotora. Kopanje na takšno višini niso »mačje solze«. Po nekaj minutah sopeš, da je veselje. Debeli dve uri se mučiva, da je luknja primerna za bivanje. Veter se močno okrepi, mraz pritisne Zavita sva le v bivak vrečo in se izmenično treseva, nekajkrat nama uspe v duetu. Proti jutru je že pravi vihar. Treba je nemudoma sestopiti. V prste na nogah me zebe kljub dobri obutvi. Veter nosi pršič tako močno, da je vidljivost minimalna. Pod steno ostaneva brez višinskega šotora in dela opreme, ki je v njem, zato sestopiva na ledenik. Utrujen kot še nikoli, zaspim kot ubit. Pozno popoldan se veter unese, spakirava opremo in se napotiva do jezera. Tu prespiva še enkrat in naslednji dan greva do delavcev, ki delajo pri elektrarni na drugi strani jezera. Ti nama postrežejo s kosilom in pivom. Zelo so veseli, da sva uspela na Artesonraju. Zastonj naju odpeljejo v Huaraz, midva pa jih počastiva s pivom. Prav lepo se počutim in pričnem razmišljati drugače o teh ljudeh. Domačine sem imel za tatove, goljufe, ki samo čakajo, kje te bodo opeharili. Sedaj si privoščiva malce več počitka, saj sva precej energije pu-

stila na gori, pa tudi kilogramov. Pri tem vzponu sem skušal za deset kg. Zadnji cilj je bil ALPAMAYO, ki pa zaradi slabega vremena ni uspel. Zaključiva z alpinističnim delom in se predava turističnem potepanju po Peruju. Odpotujeva v Limo, k zdomcu Selanu, ki je emigriral pred 40 leti. Doma je iz Hrastnika. Ta naju zelo lepo sprejme. Na razpolago nama da spodnje nadstropje s svojim vhom. Razkaže nama Limo, žena pa naju hrani z domačimi specialitetami. Po treh dneh se odpraviva na jug v mesto Arequipo. Vožnja, teh 1000 km, traja 18 ur. Polovica poti je nezanimiva zaradi puščave. V eni izmed teh puščav se nahaja mestece NANCA, njegova okolica je znana po velikih likih na tleh (ptiči, astronomi). Zaradi pomanjkanja časa in denarja, s katerim bi lahko opazovala delo druge civilizacije, si poleta z letalom ne moreva privoščiti. AREQUIPA je drugo največje mesto v Peruju in precej bolj urejeno kot Lima. V bližini mesta je nekaj vulkanov, ki sicer alpinistično niso zanimivi, imajo pa višino. Posebno izstopa vulkan MISTI, ki je visok okoli 6000 m. V mestu ne ostaneva dolgo, kajti rada bi v Cusco in naprej proti MACHU PICCHU. Ker vlak pelje še zvečer, se odločiva za avtobus.

Nekaj časa se vozimo po asfaltu, nato pa imamo 350 km makadama na višini 3500-4000 m. Noč

je zelo hladna in dolga. Po 21 urah končno le prispemo v Cusco, nekdanjo inkovsko prestolnico. To mesto so Španci pred 500 leti porušili in na ruševinah postavili novo mesto. Je precej veliko, deloma leži na hribu. Kljub temu, da potujeva že tretji dan, greva naprej na vlak za MACHO PICCHU. Vozimo se po čudoviti pokrajini, ki je polna žitnih in koruznih polj. Po nekaj kilometrih zavijemo v kanjon reke Urubambe, ki je zelo lep. Po 88 km izstopiva in se napotiva po inkovski poti v sveto mesto. To pot so uporabljali predvsem za poštno sle, ki so prinašali novice v Cusco iz Macho Picchnja in obratno.

Zame je to najlepša pot, kar sem jih kdaj prehodil. Prvi prelaz je visok preko 4000 m, tudi ostali niso dosti nižji. Pot je zelo obiskana. Po dveh dneh zmerne hoje sva v tem svetem mestu, ki ga španci niso nikoli odkrili. Šele leta 1912 ga odkrije Američan Bingham. Ogromno je templjev in teras, ki dajejo temu mestu prav poseben pečat. Po ogledu levega dela mesta obiščeva še bližnji razgledni vrh HUAYNA PICCHU. Na vršni skali je vklesan sedež, ki nudi počitek utrujenim »romarjem«. Sestopiva do mesta, si ogledava še desni del, nato pa po bližnji do TERM AGUAS CALIENTES.

Tu se počeno okopava, saj sva sanjala o tem že vso inkovsko pot. Z večernim vlakom greva v Cusco, kjer tudi prespiva. Naslednji dan nakupujeva, zvečer se odpeljeva v Limo. Ker imava še dan do odhoda, ga izkoristiva za ogled muzeja zlata, ki je res vreden ogleda. V tem muzeju se nahaja ogromna inkovska zapuščina. Poleg zlata in srebra je še precej keramike. Zanimiva so tudi oblačila, ki so narejena iz papagajevnega perja.

Po mesecu in pol se posloviva od Peruja. Sanje so se mi uresničile, toliko večje presenečenje pa naju je čakalo doma. »VOJNA«. Ker je bila meja zaprta, sva na Šentiljskem mejnem prehodu prebivakirala noč kar na bencinski črpalki. Naslednje jutro pa sva prestopila mejo. Ustavila sva poltovornjak, ki naju je pripeljal preko hribov v Maribor. Tu sva šla na vlak za Celje, edino javno prevozno sredstvo, ki je takrat, 28. junija funkcioniralo. Podobne neljube pripetljaje sem pričakoval v Peruju, doživel pa doma.

Ljubo doma, kdor ga ima, še posebno v teh norih časih, toda potovati je vseeno lepo. HASTA LA VISTA, PERU (nasvidenje Peru).

Franci HORVAT

Katedrala v Cuscu na osrednjem trgu Plaza de Armas

Izdajatelj, naslov uredništva in tisk: Cinkarna Celje, Kidričeva 26, telefon: 063/33-112. Odgovorni urednik: Avgust Praznik, glavna urednica Mira Goršenšek. Naklada: 3.000 izvodov. Glasilo je brezplačno, namenjeno članom kolektiva, upokojencem, študentom. Na osnovi izjave sekretariata za informiranje SRS št. 421-1/72 z dne 5. 4. 1974 je glasilo oproščeno temeljnega prometnega davka.